

dalok volnának; de mily eszmék, s mily kivitel! Ez a fölséges művészet a mezei virágot megteremtő művészetnek a rokona, mindkettőben a keresetlen, győzelmes szépség inspirációira ismerünk. A világ ez értelemben is az Isten mezeje s Betlehem, Názáreth, Genezáret, Bethánia, Golgotha, Tábor s ismét a szent Szűz, Magdolna, János, Péter e mezőnek virágai, telve isteni poezissal s teremő erővel. E virágok el nem hervadnak, színük nem fakul. rajzuk el nem törődik. Csak szem s lélek legyen hozzá, mely látni s élvezni tudja; lélek, mely a látástól kigyulad, megittasul és? . . . és elváltozik szépségükbe.

Prohászka Ottokár.

A király Wallseeban. Bécsből jelentik: A király tegnap délután a schönbrunni kastélyból Wallseeba utazott, ahol tudvalevőleg Mária Valéria főhercegnő tartózkodik családjával. A király szerdán este ismét Bécsbe jön, ahol a jövő hó 7-ikéig marad, azután pedig ismét Budapestre utazik.

A függetlenségi párt tisztelgése. A fővárosban új évig szünetel a politika. Az első politikai esemény január 1-én fog elkövetkezni, mikor is Kossuth Ferenc a nála tisztelgő függetlenségi párt előtt a politikai helyzetről nyilatkozni fog. Kossuthnak ez a nyilatkozata lesz az első hiteles kommentárja a pártszervezkedés tárgyában kibocsátott ismeretes levelének.

Tisza István Budapesten. Gróf Tisza István értesülésünk szerint e hónap 29-én, szombaton Budapestre utazik és ott marad tavaszig. A volt miniszterelnök nagyváradi bizalmasai hetek óta nagy titkolózva emlegetik, hogy Tisza készül valamire. Azok a hírek, melyek a »Magyar párt« terveit emlegették, közel

járnak a valósághoz, de csak a lényegük igaz, mert a volt szabadelpártiak a legközelebbi jövőben hozzáfognak ugyan reaktiválási akciójukhoz, de nem csinálják ezt szervezett párt formájában.

Megint a katonai létszámemelés. Mint fővárosi tudósítónk jelenti, Wekerle miniszterelnök az új év első napjain Bécsbe fog utazni. A N. Nr. Pr. ért. sülése szerint ez alkalommal szóba fog kerülni az uralkodó, a közös hadügyminiszter és Wekerle között a katonai létszám szaporításának kérdése is. E célból legelőször a véderőtörvény revízióját kellene megcsinálni, ami igen nagy feladat volna, de Bécsben biznak benne, hogy Wekerlenek ez is sikerülni fog.

A bírósági végrehajtók államosítása. Ugocsa megyének a bírósági végrehajtói intézmény államosítása tárgyában a kormányhoz intézett feliratát már eddig is számos törvényhatóság hasonló szellemű felirattal támogatja. Így remélhető, hogy a mostani reformkormány épen nem fog kitérni e reform elől és valahára meg fognak szünni, különösen a fővárosban divó 10—20, sőt nem ritkán 30 koronás árverés kitűzési díjak is.

Karácsony ünnepén.

Irt: Szentkereszty Tivadár.

Karácsony ünnepe van, a szelid örömek napja. Lelkünk e napra épen úgy megtelik szent érzelmekkel, miként a kis virág kelyhe tavasz reggelére édes mézzel.

Légy üdvözölve szeretet szent ünnepe, gyermekemlékeink örömnapja, szent Karácsony! Te vagy az a nap, a midőn belép szerény hajlékunkba az örök szeretet és a tiszta örömek szent nyugalma hinti el közöttünk.

Ma az egész világ elhagyja hiúsága, küz-

delme, becsvágya vagy büne műhelyét, letörli a verejtéket izzadó homlokáról, lerázza a köznapi port s a hívő imádással borul le, listeni Mestert, jászolod előtt, aki megnyitottad vergődő lelkünk előtt a földöntuli remények kapuit s az ismeretlen örömek végtelen forrását tártad fel számunkra.

Imádással borulok le jászolod előtt, mert e kisdéd egyszerű jászolodból fakadt szent hitünk, mely boldogít, mely éltet minket.

Ez a kis jászol volt az, mely egy új, egy tökéletes civilizációnak vetette meg alapját.

Ez a kis jászol lőn az erkölcsi élet központjává s törvényül szabta elénk az isteni akaratot.

Ez a kis jászol tte az erkölcsi élet gőc-pontjává azt a szeretetet, mely letörli az emberiség könnyeit, enyhíti a szenvedést s fölemeli az élet küzdelmeiben porba hullott gyengét és elnyomottat.

Ez a jászol gyógyította bé az élet ütötte sebeket, segítette a szerencsétlent, világosította meg a tudatlant s nyugalmat adott az élet háborgásaiban.

E jászolnál született az én hitem is, az a sokszor megrágalmazott, az a sokszor meg nem értett keresztény valás, mely elárasztotta az emberiséget a szeretet műveinek gazdag tárházával és megtermékenyítette a lelkeket a szív jóságával, világosságával és frissességével. Új eszmékkel, új törekvésekkel ismertette meg a csüggedő emberiséget. Beszívárgott a századok élő öntudatába s megnemesítette izlésünket és örömeinket megtisztította a salaktól.

E jászolnál született eszmék adtak csodálatos ruganyosságot kétezer éven át a léleknek.

Az élő szervezetben a lélek az összetartó kapocs. E nélkül tehetetlenül a porba omlik az organizmus. A bethlehemi jászolnál született keresztény szellem a mai társadalmi szervezet egyedüli föntartó ereje. Ez a szellem a saját

denki behuzta magát földel alá. Künn szitált a hó, benn pattogó tűz mellett meséltek az emberek. Meséltek az Istenről, ki egyszülött fát elküldte a földre, hogy örömet, boldogságot vigyen mindenknek. S annak a boldogságnak egy-egy sugara mintha elhatott volna minden családba: csöndes békesség, imádságos megelégedés honolt az egyszer mindenfelé.

A korcsmárost valami csörrenés térítette magához. Benn összetörték az üvegeket. S azt az embert, a ki hozzá volt szokva a duhajkodók lármájához, aki nap-nap után tanuja volt a részeg parasztok garázdálkodásának, azt iszonyuan bántotta ez este az a láрма. A szive összeszorult, mikor elgondolta, hogyan ünneplik azok Krisztus Urunk születését. Kedve lett volna botot fogni s korcsmáros léteire kiverni valamennyit.

Visszafordult. Be akart menni a vendégszobába s lám majdnem keresztül esett valamin. Csak éppen hogy el nem káromkodta magát. Kezével valamit megragadott.

Gyerekek volt Valóságos hat esztendő kis gyerekek.

— Lángos lobogós! — tört ki belőle a bosszuság — mit ténfergysz itt a lábom között? Ki vagy, kölyök?

— Csermák Gyula — volt a félénk válasza.

— Mit csavarogsz erre ilyen késő éjjel? Nem tudsz otthon ragadni a meleg szobában?

— Az édes apámat keresem.

— Apádat? Itt az utcán?

— Vagy no nil Igazságod van. Ott benn dözsöl az ivóban. Eredj csak. Hivd haza, különben tisztára megissza az eszét.

Azzal fogta a gyereket s szépen bedugta az ajtón.

A vendégek éppen egymással civakodtak. A földön egész halom üveg cserép hevert. Talán ugyis egymás fején verték össze.

Csermák Gergő hadonászott legjobban. Hanem a hogy tekintete a kis fiura esett, torkán rekedt a szó iziben. Utána elvörösödött mint a haragos póka s inkább úgy ordított mint kiáltott a fiura:

— Mit keresel itt, te gazember?

— Edes apámat — volt a könnyörgő felelet — az öcsémmel félűk odahaza,

— Félték? Is az éjszakában nem félsz csavarogni?

Oh! te rongyos kölyök tel!

Csak gyere! Eppen jókor, adok neked, te akasztófa.

Azzal kézre kapta a gyereket s úgy agyba-főbe kezdte verni a boldogtalan teremést, hogy ha a korcsmáros ki nem ragadja körmei közül, talán agyon is üti.

— Félre, részeg fráter! lökte vissza a korcsmáros Csermák Gergőt, még egy ütés és halál fia vagy iziben.

— Gyere csak, édes fiam — fogta utána ölébe a zokogó fiut — ne félj, megvédelek én ellene. Kutya való ennek, nem gyerek.

Azzal kivitte az ölében.

— Bort! — kiáltott utána a szabó.

Hanem a korcsmáros rá se hederített. Arra se tartotta érdemesnek a vendéget, hogy visszaforduljon. A siró gyermeket bevitte a maga gyermekei közé, kik boldog arccal sürögtek-forogtak egy dusan megrakott karácsonyfa körül. Az új vendéget is szívesen fogadták. Kínálták almával, dióval, kalácscsal, mintha csak tudták volna, hogy kis gyerek bánatára ez a legjobb vigasztalás.

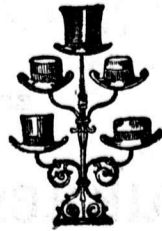
S most a korcsmárosnak jutott valami eszébe. Vissza akart menni, hogy kidobja garázda vendégeit. De még se tette. Az ajtónál megfordult s ezt kérdezte:

— No gyerekek, megköszöntétek e már az Ur Jézusnak a sok drága ajándékot?

HAFF KÁLMÁN

ajánl meg... inőségű kalap különlegességeket izléses új formákban

Sz... szabott árak mellett.



formájára alakította át az egész világot, uralkodik az emberiség köztudatában s lehel bele az élet melegségét. S csupán addig boldog az emberiség, míg ez a szellem uralkodik közöttünk.

Vigyázzunk e szellemre, mert tolvajok vesznek körül s e prometheusi szikrát ki akarják rabolni az emberiség öntudatából. E szikrával pedig elveszne az élet melege és mi újra lesüllyednénk az erkölcsi anarkiába.

Zsong, forrong, lázad, reszket a világ s mindenki aggodalommal tekint a bizonytalan jövő felé. A fékevesztett indulatok és szenvedélyek merész terrorizmussal az állami, társadalmi és családi kötelek szétrombolás t tüzték ki célul. Messze nyugaton, az álcivilizáció hazájában, először porba döntötték a trónt, majd kiűzték az igazság tanítóit s most elrabolják a templomokat. Ime! hová sülyed egy nép, egy nemzet, melynek öntudatából kiesett az az erkölcsi fék, mely ott született a bethlehemi egyszerű kis jászolnál.

Csak ott boldog az emberiség, ahol a bethlehemi jászolnál született lényeges eszmék uralkodnak s míg az azokat terjesztő egyház bírja ápolni a hitet a szívekben. Ezen eszmék nélkül nincs biztos alapra helyezve a társadalom nyugalma, mert ahol nincs Krisztus, ott béke sincsen, béke nélkül pedig nincs igazi boldogság sem. Igyekezünk tehát visszaszerezni minpen vonaloe az egyház jótékony befolyását a kedélyekre s meglátjuk, újra sziklaszilárd alapon fog állani a társadalom nyugalma, békéje és boldogsága. Béke és megelégedés költözik majd újra a szívekbe, ha lelkünket a bethle emi jászolnál született eszmék és nem a szenvedélyek fogják uralni.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, **hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket a lehető legelőbb beküldeni szíveskedjenek**, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Katholikus liceum.

Vasárnap volt a kath. liceumi előadások elseje a főgimnázium disztermében, szép számu és előkelő közönség jelenlétében.

A nagyszámu közgyűlésen kívül előkelőségeink sorában ott voltak többek között: *Vinkler József* v. püspök, *Fetser Antal* fisz. püspök, *Glacz Antal* főispán, *Braun* honvédezerede, *Laurán* Ágoston, *Széchenyi Jenő*, dr. *Karácsonyi János*, *Grócz Béla*, *Palotay László*, dr. *Karsch Lollion* kanonokok, *Virág Béla* kir. ügyész, dr. *Imrik Péter* táblabíró, *Novotny S.* *Alfonz*, *Malmer Ernő*, *Dus László*, *Mayer Antal*, *Böszörményi Géza*, *Tóth Márton*, dr. *Kovács S. János*, dr. *Vucskics Gyula*, *Imrik S. Zoltán* stb.

A matinét dr. *Hoványi Gyula* a tud. és műv. osztály elnöke a következő talpraesett, lendületes beszéddel nyitotta meg:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A nagyváradai kath. Lyceumnak idei rendszer ciklusát ma kezdjük meg.

Ez a ciklus a hatodik.

Mi ékesen bizonyítja azt, hogy kath. körünk, bár föntállásának még csak 10-ik évfordulóját ülhette, elég korán felismerte a kath. Lyceumoknak, — melyek hazánkban a kath. Egyetem hiányában is «Kath. University Extension» számba mennek, — a fontosságát.

A vallásözömbös, sőt vallásellenes világfelfogás kemény harcra vi a keresztény világnézettel Európaszerte és ennél fogva hazánkban is.

De alig van Mária országában még egy város, hol e homlokegyenest ellenkező világnézetek között oly gyakori, oly szembeszökő volna az összeütközés, mint Szent László városában.

Epen az összeütközés e gyakorisága tett korán figyelmessé arra, hogy keresztény világnézetünk diadalra jutásának társadalmi útja az: ha világnézetünk megdönthetetlen igazságait mindenki számára hozzáférhetővé tesszük, a teljes nyilvánosság napfényére helyezzük a kath. Lyceumok által.

Szilárd meggyőződésünk ugyanis, hogy a mi világnézetünkben mindannyionkra — felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül — csak jó háramlik.

Világnézetünk javára van az egyének.

Javára a családnak.

Javára a nemzetnek.

Javára az emberiségnek.

Az fölöleli az embert egészében.

Irányítja magunk tartását, úgy magán mint nyilvános életünk mozzanataiban.

Vallás-erkölcsi légkört kívánunk nemcsak otthonunkban, de az élet forgatagában is. Azt szeretnők, hogy a hol csak dolgunk akad, Krisztus atmosféra övezzen körül, de legalább is jellegesse azt, hogy úgy a keresztény, mint a nem keresztény, szívhasza be tüde, erősít, éltető levegőjét.

Hisz világnézetünk legbensőbb magva: a szeretet, a charitas varázsolja az embertársat Felebaráttá, a tűzhelyet Otthonná, az államot Hazává!

Tehát világnézetünk nem szorítkozhatik csak Bensőnkre, csak Otthonunkra. Hanem annak minden ízében át kell hatnia: a tanyát, a műhelyt, a boltot, a hivatalszobát, a művész műtermét, a tudós dolgozószobáját, a könyvpiacot, a színpadot és a mi a legfőbb, az iskolát, a sajtót és a fórumot!

Ha ki kell mennem az utcára, vallásosságomat nem hagyhatom otthon, azt nem zárhatom Wertheimkasszába, mint értékpapírjaimat.

Ha be kell mennem a parlamentbe, a megye — város — község házába, a hivatalba, az irodába, a rendelő szobába, ha bírói, vagy tanári székbe ülök, az előszobában vallásosságomat nem vehetem le; a fogásra nem akaszthatom, mint a felső kabátomat!

Az igaz ember nyilvános szereplésében nem lehet más, mint bensejében, legbizalmasabb körében.

De nincs is reá ok, mert vallásosságunk semmiféle tevékenységünkben akadályul nem szolgálhat! Sőt! Nincs az a életpálya, élet-hivatás, foglalkozási kör, melynek betöltéséhez csodálatos erőt ne nyujtana!

Mert nyomatékosan arra tanít bennünket, hogy érdemünk egyáltalán nem függ munkánk sikerétől. Annak anyagi-, erkölcsi-, társadalmi-állami elismerésétől! Hanem kizárólag azon

Rázták a fejüket.
Tehát nem imádkoztatok még?
Megint rázták a fejüket.
— No hát akkor gyertek. Én előimádkozom, ti meg utánam mondjátok. Gyertek csak velem.

Kezénél fogta a két legnagyobbat s vitte őket egyenesen az ivóba. A többi mind utána.

Ott letérdepelt a gajdolászó vendégek között. A gyermekek ezt is utána csinálták.

— No nézd a bolondot! — kiáltott rá Szuhi Lőrinc — megkevesedtél, korcsmáros?

Hare az nem engedte magát megzavartatni, hanem elkezdte:

— Az Urangyala köszönté a boldogságos Szűz Máriát . . .

A gyermekek mindjárt belekaptak s olyan hangos lett a korcsmahelyiség egyszerre az imádságtól, hogy a vendégek nyomban belemultak.

— Megbolondult! Nyilván hogy megkerült! — Toporzékolt Csermák Gergő.

Hanem hát az Üdvözlég hangzott, a gyermekek hangja úgy csilingelt, mintha tiz-husz csengő volna egyszerre.

— Ezt én ki nem vallom! — ugrott föl a szabó.

— Fussunk! Bolonddal meg nem lakom egy fedél alatt — ajánlotta Szuhi Lőrinc.

— Hol a gyerekem? Tipródott Csermák sziate kijózanodva.

Az imádság pedig hangzott. Egyik Üdvözlét a másikat követte s mikor a korcsmáros végezetül keresztet vetve körülnézett, hát üres volt az ivó. A sok részeg embernek se hire se hamva — csak Csermák Gergő térdepelt a fia mellett — ez is imádkozott és könnyezett.

Jézuska békét hozott.

Irta: P.— J.—

Serghő Albert és Ilámory Sylvia nagyon szerették egymást. Házasság után szerelmök csak erősödött. Hányszor elmondották egymásnak: »Ha elhagynál, meghalnék utánad« és mégis három hosszú éve már, hogy Serghőék ősi kastélyát Albert egyedül lakja.

Pedig az egésznek csak gyerekes összekoccanás volt oka, egy semmiség, mely szerelmes szívek között nagyon gyakori, mely

inkább csak arra való, hogy utána »édesebb legyen a kibékülés«, de mely rossz körülmények között már nagyon sokszor veszedelmes játéknak bizonyult.

Délelőtt és ebédnél nem szólottak egymáshoz, délután pedig Serghő Albert, hadd kinozza meg egy kicsikét a durcás kis cicát és hogy ha zsákmánnyal hazatérve azt lábaihoz rakja, költőibb legyen a béke, kiment az erdő alá vadászni, az asszony meg áthajtatott Csernekre édes anyjához; hadd jöjjön el érte az a rossz ember, ha szereti!

Sikeres portyázás után, úgy estefelé került haza a férj s amint volt, a zsákmánnyal hátán, egyenesen neje lakosztályának tartott. B-kopog. »Édes kincsem, haragos mókusom, nyissa ki az ajtót, hoztam magának engesztelő áldozatot . . .« Semmi nesz, . . . benyi, . . . senki! Végigjárja az összes szobákat, sehoh sem találja. A folyosón meglátja a komornyikot, mérgesen rákiált: »Hol a nagyságos asszony?! Ké-ké kérem . . . be-befogatott . . . elment, . . . ezt a levelet hagyta a nagyságos ur részére.«

Feltépi idegesen olvassa:

»Uram, megsértett s ahelyett, hogy rosszaságáért illő bocsánatot kért volna, ráadá-

Vizmentes vadász Halina csizmák a legjobb kivitelben.

Eigner Ede és Társa

kizárólagos cipő áruházában

— Nagyvárad, Bémer-tér. —

Kobrak cipők egyedüli raktára!

Különlegességek női- férfi- és gyermek cipőkben a legegészségesebb és legjobb kivitelben. Gummi sárcipők- és Csizmák nagy választékban.

— Szolid kiszolgálás! —

1752. Szabottárak!

Vidéki és helybeli telefon 695

fordul meg: rendületlen hűséggel teljesítettük-e kötelességünket. Igen vagy nem?

Tehát a munkát az önzés burkából teljesen tisztán kihámozza. Kérdem, Istenben való hit nélkül fölemelkedhet-e, a munka erre a magaslatra, melyen egyszermind legtökéletesebb, legkitartóbb a legintenzívebb, leproductívabb munkát eredményezi, tehát az emberiség solidaritásának, elpusztíthatatlan lánc — szemeit kovácsolja éjjel-nappal!

T. Hölgyeim és Uraim, tehát erősíteni kell az ily munkát szülő keresztény világnézetet, a kath. Lyceumok által is.

Itt e kursusokon újból és újból fölelevenítetnek, megizmosítottatnak, a társadalmi alapigazságok, különösen a főigazság t. i. hogy a kereszténység, a műveltségnek nem ellensége, a haladásnak nem kerékkötője, a tudománynak nem megölője, a művészet és irodalomnak nem bilincsebe verője, a hazafiságnak nem ellenlábas. Hanem éppen ellenkezőleg nyilvánvaló lesz: hogy a műveltség, felvilágosodás, haladás, a szabadság, a tudomány, az irodalom, a művészet, a hazafiság, szóval az egész polgárosodás édes anyja, örök Alma materje, a kereszténység!

Hazánknak is mint az európai polgárosodásnak is fundamentuma. E fundamentum aláadását senki tiának meg nem engedhetjük, mert az a reményünk, hogy ez ezredéves alapon emelkedő egységes nemzeti alkotmányunk monumentális épületének kupoláján Szent István fenségese koronája fog ragyogni. Annak csúcán pedig a kereszt! A kereszt fog tündökölni, de csak akkor, ha mindnyájan nem csak jó, nem csak egész keresztények, hanem mindenkor és mindenütt kuruc keresztények leszünk!

E kívánsággal Lyceumunk idej ciklusát megnyitom.

Az éljenzések elhangzása után a férdfidálárda lépett az emelvényre s régi karácsonyi énekeket adott elő. Mondanunk sem kell, hogy precizitás erő és művészi színezés dolgában a dalárda tökéleteset produkált, ami nem is csoda olyan jeles, képzelt énekesek és ami fő, *Beleznay* Antal karnagy pompás vezetése mellett. Kivált a második énekszám, egy régi magyar ének

valósággal frappírozta a közönséget eredeti átírásával s remek előadásával. A magyar egyházi zene egyik klasszikus alkotása volt ez az ének s viharos tapsokat szerzett Beleznaynak és az énekkarnak.

A matiné központja természetesen *Dudek* János budapesti egyetemi tanár előadása volt. Szellemes és mégis alapos, keményen kritizáló és mégis előkelő színvonalon álló, csevegésszerűen előadott és mégis a legkomolyabban tudományosan előadása mindvégig lekötötte a közönség figyelmét. Oly világosan és egyszerűen tudta érthetővé tenni az u. n. szabadgondolkodók tévelygéseit s oly világosan és egyszerűen vezetett rá a keresztény világnézetre, a mely világos és egyszerű csak az igazból lehet. A közönség hangos tetszésnyilvánításaitól megmészakított s végül viharos éljenzéstől kísért előadást külön cikkben közöljük.

Befejezésül *Kürti* István zenetanár ragyogtatta ismét művészetét. Gordonkajátéka lebilincselte a hallgatóság figyelmét s igazi élvezetet szerzett. Zongorán *Mazalik* József kísérte igen sikerülten.

A nagyvás világa.

Irta: Özv. Személyi Kálmáné.

Nagyváradnak nincs olyan különlegessége, mint Debrecennek a kolbász, Szegednek a paprika, Kassának a sonka, vagy Kecskemétnek a saláta. Hanem azért híres város ám. Messze országokban ismerik nevét (németre fordítva). Magyarországon Körösparti Párisnak hívják. És pedig nem az erkölcsünknek szól ez elnevezés, hanem bizonyára finom «franciás» modorunknak, fényes megjelenésünknek, szokásainknak, életmódunknak köszönhetjük a hízogó nevet. Az északi megyékben beszélnek rólunk: «Micsoda mesésen gazdag város lehet az a Nagyvárad! És az utas, aki a mienkhez hasonló terjedelmű vidéki városból először jön hozzánk, okvetlen megjegyzi, hogy milyen nagyvárosias a mi utcai- és társadalmi életünk.

Nos igen, meglátszik rajtunk, hogy mi itt keleten a nyugatot képviseljük. Tudunk «nagy-lábon» élni; tudjuk használni a civilizáció viv-

mányait és a hitel furfangos eszközeit. Egy szóval: ez a mi világunk a nagyvás világa s erről majdnem oly híresek vagyunk, mint a miskolciak az ő kocsonyájukról.

Nagyon sajnálnám, ha valaki ebből a kijelentésből valami ellenséges indulatot, nem pedig lángoló lokálpatriotizmust olvasna ki. Miért nem ismerhetnők be, hogy nagyra tartjuk magunkat? Van is rá jogcímünk.

Melyik város mondhatja el magáról, hogy ő Szent László városa? A vén budai várhegy soká kopaszon emelkedett még a fejedelmi Duna fölött, mikor már a váradi várban fényes királyi palota tündöklött. Jó Habsburg királyunk Rudolf az ő prágai palotájában csak a váradi szobrokért esengett, pedig régóta állt már akkor ott a Károly hidja temérdek szobordíszével. Tehát nekünk már 400 évvel ezelőtt világhírű szobraink valának.

Itt szerettek tartózkodni a nagy erdélyi fejedelmek s híres fejedelemasszonyok. Mikor aztán a török ostromolta a váradi várat, hősileg védtek azt ősapáink és ősanányaink csak úgy hengergették a köveket, öntötték a forró vizet, fagyut a török nyakába, mint akár az egri nők. Ha pedig erre azt találnók mondani, hogy mindez régen volt; nincs már híres szoborunk, nem maradt a régi dicsőségből más emlék, mint egy várak s egy-egy rozszant bástya: akkor hivatkozhatunk újabb érdemekre is.

Az utolsó szabadságharcban mi is öntöttük az ágyukat, azután pedig kivettük orosz-lánrszűnk a béke munkájában, a tudomány és művészet újjáélesztésében. A mi főiskoláink, a mi káptalanunk nem egy nagy tudóst adott a magyar tudománynak. Munkácsi itt tanulta az első ecsetvonásokat Szamosy bátyánktól. Blahánét, Odryt, Kürit mi fedztük fel s neveltük a nemzeti színészet csillagaivá; nem is említve a kisebbeket s nem is dicsekedve a temérdek költővel s a folyton szaporodó írókkal, akikből jutott is, maradt is; jut is, marad is tulontul.

Hát van miért nagyra lennünk. Büszkévé tehet a mult dicsősége s a jelen fénye. Igaz, hogy ez utóbbi nagyon felszínes; a dolgok mélyén annál feketébbek az árnyékok és éppen ebben domborodik ki a mi nagyvásunk.

sul csunyábban bánt velem legutolsó cselédjénél, szóra sem méltatott; csunyábban kutyáinál melyekkel szivesebben eltöltötte délutánját s engem megalázva, szó nélkül magamra hagyott. Mikorra e sorokat olvassa, én Cserneken vagyok. Látom már, nem szeretett, hazug volt minden szava. Így kell hinni a gyönyörűséges férfiaknak, kikből az én uram egyik legjelesebb példány. Ha eljön ide, megkövet szépen és mama előtt megígéri, hogy többé nem lesz rossz, úgy most az egyszer megbocsátok.

Sylvia.

Serghő Alberttel forgott a világ... Vadásztáskáját Jeannak nem is annyira átadta, mint inkább a fejéhez vágta... dult-fult mérgeben... a cselédséget összeszidta... kutyáit le akarta löni... zuzni-törni szeretett volna mindent...

Es Serghő Albert nem ment el a feleségeért... nem azért csörgedezett ereiben «őseinek büszke vére», hogy megalázza magát egy asszony szeszélyeinek. Majd visszajön ha meg-unjal

Hetek, hónapok is eltelték és Hámory Sylvia hiába várta férjét... Naponta ezerszer is kiállott a verandára és nézte az utat Gorbó felé, hátha feltűnne látja a Serghő udvar fogatát, — nem jött... Ha posta érkezett első dolga volt a leveleken férje vonásait keresni; — még csak nem is irt...

Oh mennyiszor megsíratta ilyenkor ostoba hirtelenkedését, mely ennyi keserű szenvedésnek lett okozója...

Serghő Albert is szívesen elment volna már az ő szép kis feleségeért, de úgy tűnt volna fel, amint igaz is, hogy nem tud megélni nélküle.

Epesztették, kinozták egymást és egyik sem volt eléggé erős ahhoz, hogy az első lépést megtegye, pedig érezték, hogy minden nap nehezebb lesz ez és súlyosabb áldozatot, mélyebb megalázkodást követel.

Ha néha megtörtént, hogy hintóik találkoztak az országúton, a férfi mintha szoborá dermedt volna, köszönni sem birt meglepetésében. — — az asszony meg lesütötte szemét. Csak mikor elhaladtak egymás mellett, néztek vissza, — mindketten.

Mulatságokra, összejövetelekre még a szomszédokhoz sem jártak, — félték egymástól... Így történt hát, hogy bár Serghő Albert és Hámory Sylvia nagyon szerették egymást és házasságuk után szerelmök csak erősödött, — hogy bár valamikor sokszor — nagyon sokszor elmondották egymásnak: «Ha elhagynál meghalnék utánad,» — mégis három hosszú éve már, hogy Serghőék ősi kastélyát Albert magánosan lakja.

Karácsony estéje volt.

Az éjféleli szent ájtatosságon Sylvia is megjelent édes anyjával és buzgón imádkoztak azért, mi neki leginkább hiányzott, a békeségért, melyről az angyali szózat szavaiból kiindulva a pap is éppen most beszélt.

«Dicsőség a magasságban Istennek, békeség földön a jóakaratu embereknek,» — fejezte be kenetteljes szavait Isten felszentelt szolgálója s az orgona rázengett egy szép karácsonyi pásztorénekre.

A hívők serege kezdett kiözönlenni.

Egyszerre nagy riadalom támad s kinek a nép utat csinál, Hámoryék szolgálója lihegve szalad urnőjéhez, csak annyit mond: «nagy baj van, siessenek haza,» — aztán szalad a szekrestyébe.

Néhány pillanat mulva a jó lelkipásztor utban volt a Hámory kuria felé.

A kastély előtti fordulónál uri szánkót emelt ki néhány szolga az országút árkából; úgy látszik, valaki nagyon sebesen akart áthaladni e veszedelmes helyen...

Benn eszméletlenül, halott halványan fekszik — Gorbó ura Serghő Albert. — Mindentéle élesztési kísérlet eredménytelen marad. Az ágy mellett szívében kétségbeesett fájdalommal, megtörve zokog a fiatal Serghőné s amint úgy csókolja azt a viaszkeher arcot, — szinte eszt-vestve költögeti: «Ebredj édes Albert, ... nézd én vagyok melletted, Sylvie, ... ugy-e nem halsz meg ... nem ... neked nem szabad még meghalnod, ... élned kell, hogy boldog légy, ... boldoggá teszlek, ... nem hagylak el többé ... boldogok leszünk ... éreztem, a Te jó szíved nem tudott rám haragudni, mint én sem Te reád ... szólj ... ugy-e nem ... mond most a békeség ünnepén ...

Belépett a pap, Jézus nevében alázattal köszöntötte a benn lévőket, aztán oda ment a beteghez és lassan imádkozni kezdett...

Es amit az emberi próbálgatás, élesztgetés nem tudott elérni, megadta Isten hatalma, mit szolgálójának imádsága hozott le az égből. A beteg lassan kinyitotta táradt szempilláit... és mosolyogva suttogta a ráhajló szenvedő asszonynak... «szeretlek»... «nem fogok meghalni»...

A jó öreg plébános meghatva nézte ezt a jelenetet; áldólag nyújtotta ki felettük karját és szent örömmel kiáltott fel:

«Dicsőség magasságban az Istennek, békeség földön a jóakaratu emberéknél!»...

Vannak fényes palotáink de apró tűzfogó nádfedeleink is

Van pompás vízvezetékünk, de nyáron víz hiányában pusztulnak növényeink.

Van aszfaltunk, de sárban gázolunk.

Van színházunk; de egyetlen városi polgári leányiskolánk hajléktalan.

Van ékes esti-déli korzónk, női kalapjaink tollai diadalmasan hirdetik gazdagságunkat: de az utcaszegleteken nyomorult koldusok nyujtogatják kezeiket.

Van temérdek jótékonyági (és egyéb) együletünk: de nincs egy munkás, vagy cseléd otthonunk.

Van lovas rendőrünk: de kis leányainkat utcáinkon szemérmetlen tolakodók kísértetik.

Tervezünk kulturpalotát: de élelmi szereinket még mindig a szabad ég alatt a földön a porban árusítjuk.

Igy nagyozunk az anyagi téren s nem kevésbé a szellemiekben is.

Hirdetjük a szabad gondolatot és nem gondolkozunk józanul.

Marconi világhírű találmányához nálunk mutatták be az első kísérletet — és mellékutcaink egyikén ma is aratja babérait és tallérait — egy jósnő.

Kávéházakban, cukrászdákban tartjuk összejöveteleinket: s a családi és társasélet melege veszendőben van.

Nemzetközi műveltséget, életnézeteket, idegen nyelveket fitogtatunk és nem tudjuk a magyar helyesírást.

Nálunk az utcaseprő: városi alkalmazott; a sakter: magánhivatalnok; a hivatalszolga; megyei v. ügyészégi tisztviselő. Az iparosné majmolja a gyárosné, a kisbirtokosné a nagybirtokosné, a kishivatalnokné a főnőknét. És a mi régi tekintélyes váradi családjainkat bizony a nagyozás vitte anyagi romlásba. Egész utcákat mutathatunk, hol a fővárosba költözött vagy szanaszét széledt, tönkrement váradi családok kuriáinak helyén idegenek raktak fészket. A beköltözöttek pedig előbb talán csodálkoznak az itt uralkodó nagyozás világán, majd később mint ahogy a mesebeli Csipkerózsza birodalmába betévedt vándor mind álomba merült: úgy veszi őket hatalmába ez a világ.

Sőt még ellenállhatatlanabb ma ez a hatalom, mint régen volt, mivel a folyton előrehaladó civilizáció napról-napra több eszközzel szolgálja. Mert mi is az a nagyozás? «Többnek látszani, jobban kitünni minden áron» Nos ez a külső gazdasági javakkal érhető el legkönnyebben, szóval a fényüzéssel. A fényüzésre pedig ma sokkal több tér van, mint tegnap és tegnapelőtt.

Maga a fényüzés még nem nagyozás és kiválóan fontos tényezője az emberi nem haladásának. Mondjuk, hogy nem éppen tiszta forrásokból fakad. Emberi hiúság, önzés, kényelemszeretet, a diszítés ösztöne, a változás és élvezet után való vágy hívta életre; de erőki-fejtésre, ügyességre vezette az embert, kultur-emberré változtatta az ősembert. Ő adott szárnyat a természettudománynak, ő teremtette a műipart, a művészeteket s tekintve a találmányokat, melyeket létrehozott: a villától kezdve a konnektorig nem csoda, hogy mi Váradiak nemcsak fontos művelődési tényezőnek, de valóságos áldásnak tekintjük a fényüzést. Hjal szeretjük a szépet és mind «műértők» is vagyunk.

Csak hogy a kulturembernek tudni kell bánni a fényüzés kétélű fegyverével. Ha például a milliomos több ezer koronás kocsi vesz, az józan fényüzés; azt a fényüzést a tökeforogtatás és iparpártolás szempontjából el is várjuk tőle; de ha egy 2000 korona évi jövedelmű váradi polgár 30 koronás kis kocsi vesz a 6-ik gyermekének: az már könnyelmű fényüzés.

Mindkettőre eléggé csábit a mindennapi élet; ruházatban, élelemben, lakásunkban, butorzatunkban, szórakozásainkban minduntalan szerzünk be új dolgot, mely nem okvetlen szükséges, tehát fényüzési cikk. De ha a beszerzés jövedelmünk arányában történik; akkor a fényüzés csak javítja, szépíti boldogabbá

teszi életünket. Nem úgy az a fényüzés, mely túlhaladja anyagi erőnket s utólagos gondokat, keserőségeket okoz. Ez szétbontja a családi életet, ép úgy, mint a társadalmat.

Mindkét neme a fényüzésnek régi, mint maga a műveltség. A józan fényüzés a haladó nemzetek; a könnyelmű fényüzés a hanyatló nemzetek mozgatója; előbbiből sok szép erény, utóbbiból erkölcsstelség csirázik. A nagy világtörténelmi válságokat, forradalmakat a könnyelmű fényüzés indította meg. E tekintetben a magyar nemzetnek is sok a bűne. Maga a magyar nemzeti viselet csupa fényüzés a régi magyar lakomák a hetekig, hónapokig tartó lakodalmak fényüzései híresek. S bizony a magyar főnemesek nagyozása fényüzése nem egyszer vitte nehéz válság elé nemzetünket.

Vannak nekünk helyi hagyományaink is ezen irányban s bár ma nem divatos a hagyomány tisztelése: étmódunk ezen hagyományhoz való hűségünkről tanuskodik. Van nálunk könnyelmű fényüzés elég, csak sokszor nem a hagyományos, hanem a fordított rendben,

Ma nem fürösztik tejbe-vajba a családot, de a berendezés fürdik fényözönben.

A gyermekszobában már nem égetik a mécsest; de a kapualját jól kivilágítják.

Ma nincsenek hetekig tartó lakodalmak, de annál hosszabb a nászutazás.

Igaz, hogy kevesebb is a lakodalmak száma, szaporodnak az agglégények, a félvilági nők, meg a válások. Itt-ott eldördül egy fegyver s áldozatul esik egy sikkasztó családapa vagy idegbajos családanya. Aztán telik-telik az a szomorú ház ott ami száz éves kórházunk tövében... s ez mind a nagyozás, a könnyelmű fényüzés határkövei.

De már hallik »az idők harsány riadója.« Forrong a társadalom, majd átalakul. S ki tudja? Váradon talán éppen a cselédkérdés fogja megdönteni a nagyozás világát. Maholnap nem lesz cselédünk. Felgyürközünk s neki fogunk a munkának, sorakozunk a tűzhely körül. Gyermekünket urrá neveljük; de nem olyan urrá, aki a nálánál kisebb embert megveti, hanem olyan urrá, aki nem szorult segítségére. A többit megteszi a tavaszodó hitélet, a szerte ébredező eszményiség, mely megtanítja a mi kis világunkat arra, mire a 19. századvégi Isten, hazát tagadó bölcsélet nem tudta megtanítani: megtanít magasabb célokért küzdeni, gyermekeinkért, egy még meg nem született nemzedékért élni. Így aztán a mi utódaink nemcsak címetek, fényes berendezést és adóságokat fognak örökölni, hanem lelki-teszt javakat is.

Karácsonyfa-ünnepélyek.

A kis Jézus születésének emlékezete örömet hozott a szívekbe. A családoknál kigyultak a karácsonyfák gyertyái. Az árvaházak, nevelőintézetek, kórházak vezetői is gondoskodtak, hogy az ünnep fénye beragyogja az árvák, betegek otthonát is.

A karácsonyfa ünnepélyekről a következő tudósítást adjuk:

Az Erzsébet árvaházban.

Megható ünnepély folyt le tegnap d. u. 3 órakor a biharmegyei nőegylet leányárvaházában. Özv. báró Gerliczy Félixné elnöknő jelenlétében folyt le az a kedves ünnepség, melyet az egylet alelnöknője özv. Grunwald Henrikné körültekintő figyelemességgel rendezett. Valóban lebilincselő az az ártatlan kedvesség, melylyel az árvaleánykák örömeik és hálájuknak kifejezést adtak s érzelmeik szószólója könnytel szemekkel köszönte meg azt a fáradhatatlan buzgalmat, a melylyel az intézet lankadatlan igyekezett az árvák szomorú sorsát min l elviselhetőbbé tenni, mikor az elvesztett családi tűzhely melegét egy második otthonnal pótolták. S a soha nem muló emlékezés mindég eszökbe fogja juttatni, — hogy kik mentették meg őket a nyomortól és inségtől.

A grófnő szemeiben megcsillantak a megelégedés könnyei, mert boldogsággal látta, hogy

munkásságuk megtermette a maga nemes gyümölcseit.

Több kis leányka szavalt felváltva szép egyházi énekekkel.

Innen a Lujza menházba ment az ünneplő közönség, ahol csendes egyszerűségben tolyt le a karácsony est. S kerestetlen szavakban fejezték ki hálától telt jó kívánataikat az agg nők, kérve a Mindenható áldását az egylet elnöknője s többi munkás tagjaira.

A városi árvaházban.

Nagyvárad város árvaházában szintén tegnap délután lélekemelő karácsonyfa ünnepély folyt le előkelő vendégek jelenlétében. Ott voltak: Des Echerolles Kruspér Sándorné, özv. Grunwald Henrikné, özv. Knapp Ferecné, Bordé Ferecné stb. A város képviselőjében Bordé Ferecné főjegyző volt jelen. A zegény kis árvák örömtelt arccal szemlélték a mindenféle hasznos és jó dolgokkal, süteményekkel, édességekkel, ruhaneműekkel, megrakott karácsonyfát és asztalokat. Csinos üdvözlő beszédeket mondtak, verseket szavaltak: Domokos Ferenc, Károly, Gusztó, Harabula Etelka, Nagy Pepi, Bartha József, Varga Imre árvák.

Özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné szül. b. Gerliczy Stefánia urnő, az árvaház női választmányának fáradhatlan buzgalmu elnöknője kedves szavakban méltatta az ünnep jelentőségét s szorgalomra, jó magaviseletre intette a növendékeket.

A Szent Vince intézetben.

A Réti Szent Vince intézetben kedves; megható karácsonyfa ünnepély volt vasárnap, Fetser Antal felszentelt püspök bőkezűségéből ruhaneműeket s más ajándékokat osztottak szét a gyermekek között. Fetser Antal püspök remek be zédet intézett a gyermekekhez. A növendékek szép alkalmi verseket, énekeket adtak elő.

A gyermekórházban.

A Sztaroveszky-alapítványi gyermekórházban délután 5 órakor folyt le a karácsonyfaünnepély. Az igazgató főorvoson, és orvosokon kívül Des Echerolles-Krupér Sándorné urnő s több előkelő hölgy volt jelen. A kis beteg gyermekek túlaradó örömmel szemlélték a ragyogó karácsonyfát. Néhány gyermek rövid köszöntő beszédet mondott, verseket szavalt. Majd kiosztották az ajándékokat s rövid időre az igaz boldogság tanyája lett a szenvedések helye.

A hadapród iskolában.

A m. kir. honvéd hadapródiskolában tegnap este zárt házi körben folyt le a karácsonyi ünnepély. A tanári kar és a szabadságot nem élvező hadapródok voltak jelen.

A kath. legényegyletben.

A nagyvárad kath. legényegylet tegnap este 7 órakor tartotta karácsonyfa-ünnepélyét. Enek, szavallat, alkalmi beszédek keretében 25 iparos tanuló vendégelték meg s láttak el karácsonyi ajándékokkal.

A nagyvárad-ujvárosi róm. kath. elemi fiiskolában.

Nagyvárad város róm. kath. közönségének áldozatkészségéből, tegnap délután ruházta fel az intézet igazgatósága a szegény tanulókat. A kiosztás Vucskics Gyula dr esperes-plébános, az intézet igazgatójának jelentésében történt, aki beszédében megemlékezett azon jólelkű alapítók és adományozókról, kiknek jóvoltából évről-évre oly sok gyermek részesül, a kis Jézus nevében, a legszükségesebb téli ruhában. Az egybegyűlt gyermekserg pedig forró imát rebegett a jó kis Jézuskához, kérve őt, hogy fizesse vissza a jólelkű adakozók mindegyikének a szegényeknek juttatott adományt ezerszeresen.

Segélyben részesült 67 gyermek. Kiosztottak 53 pár cipőt, 35 drb. kabátot 676 kor. értékben. A segélyhez hozzájárultak az erre

szolgáló alapítványokon és a Sz. Antal perse-lyén kívül a következők: dr. Szmrecsányi Pál 80 kor., Vinkler József, Fetser Antal, Andrassy János, dr. Bognár István, Gróc Béla, dr. Lányi József 20—20 kor., Palotay László, Karsch Lollion, dr. Karácsonyi János, dr. Bundala Mihály, Széchenyi Jenő, Mertz János, Spett Gy., dr. Vucskics Gyula 10—10 kor., P. A., Andrényi K. és fiai, Andrényi Gusztáv, Stettner István, Széles Lajos 5—5 korona, özv. Grunwald Henrikné, Olasz Péter 3—3 kor., Germán Károly, dr. Schweiger Ede, dr. Kovács S. János, Mertz Károly, ifj. Kozák János, Milibák József 2—2 kor., Kolosváry Sándor, Kalenda F., Sztankovits József, Andriška Károly, ifj. Jelinek Ferenc, Demek Győzőné és Mokos Sándor 1—1 korona. Összesen: 330 korona. Mindezen jötevékre az intézet igazgatósága és tanítótestülete Isten bő áldását kéri és a felruházott szegény gyermekek nevében is hálásan köszönetét fejezi ki a jóléti adakozóknak.

Az elmekórházban.

Abban a hatalmas épületben, mely 375 élő halottnak ideiglenes lakása, tegnap szintén megünnepelték az Ur J. zus. születésének emléknapját.

A karácsonyfa körül dus teríték volt a jóléti emberbarátok adományából. Az ünnepélyre a következők adományoztak: Szmrecsányi Pál 200, Gróc Béla 20 koronát. Jelen-csik Istvánné 200 dabab szivart, Stern Sándor 10 tucat kártyát, Kiss Béla 2 kosár süteményt.

A diszterem, mely az épület frontján van 6 órákor a karácsonyfa fényében ragyogott. Alig gyultak meg a gyertyák, megjelentek az élőhalottak. Mintegy 90 beteg vonult be a terembe. Hosszu zöld asztal mellett két sorjában felállított széken foglaltak helyet a betegek. A közkórházból ájtott ápoló apácák karácsonyi éneke nyitotta meg az ünnepélyt. A betegek egy része az ének alatt közömbösen nézett maga elé, másik része mosolygott. Az ének végén Halász Gyula kórházi lelkész intézett rövid beszédet a betegekhez. Halász beszéde után az ajándékok kiosztása következett.

Minden férfi kapott 2—2 darab szivart, melyből néhány perc múlva füst felleg töltötte meg a termet. Szivar kiosztás közben egy beteg férfi, akit Szolnokról hoztak be a kórházba, szép és intelligenciára valló beszédben köszönt meg Halásznak a szives adományokat. Majd egy beteg zenész Babós János kezdett hegedűn játszani. Az ideges zenész játékát azonban csakhamar megzavarta az ismeretlen szolnoki idegen:

— Huzd el ezeknek a bihariaknak a Kossuth nótát, ugy sem ismeri azt itt senki, mert mind Tisza-párti. A cigány erre a maga különös játékával eljátszotta a »Tavaszi elmúlt« című dalt.

Végül mindnyájan vissza mentek beteg szobáikba.

A közkórházban.

A biharmegyei közkórházban méltóságos ünnepi keretek között tartották meg a kis Jézus születésének estjét. Itt minden osztályban külön-külön karácsonyfa volt felállítva. Itt a férfiak két-két szivart és narancsot kaptak. A nők narancsot. Az adományozott süteményekből minden beteg egyformán részesült.

A szabad gondolat köréből.

Tisztelt Hallgatóság!

I.

Divatok vannak az életben, divatok vannak a tudományban; egyik sem szokott hosszú életű lenni, csakhamar formát, vagy legalább is nevet cserél, mert az emberek szeretik a változatosságot s gyönyörködnek az illuziókban.

Nemrég még materialistáknak nevezték a keresztény világnézet elleneseit, ma már nevet cseréltek s nálunk a »szabad gondolat«, vagy

»a természettudományi irány«, vagy pedig »a szabad kutatás« hiveinek nevezik magokat.

Mind a három elnevezés megévesztő, mivel nem fejezi ki azt, amit jeleznie kellene; nevezetesen nem jelzi szabatosan az illetők elvi álláspontját s azt sem, hogy nálok nem annyira, legtöbbször egyáltalán nem, a tudományos kutatás vagy annak a szabadsága a cél, azért nem szokás szektába állani; hanem hogy céljok első sorban és főképen a pozitív kereszténység eltörlése a föld színéről.

Hogy egészen reálisan beszámoljak megfigyeléseimről, tapasztalataim a szabad gondolkozók három rétegére terjednek ki: a felső fokozatra, a »mi tudósokra« a középső s alsó fokozatra. Olvasom t. i. egyebek közt a »Huszadik Századot«, ez a Piklerék, Somlóék havi folyóirata; olvasom a »Szabad Gondolatot«, ez a Budapesti Napló izraelita napilap me léklete s olvasom a »Népszavát«, ez a szociáldemokrata szabadgondolkozók napilapja.

Ha gyümölcséről biztosan meg lehet ismerni a fát, akkor nem lehet csalatkoznom, ha azt vélem, hogy e három lap nyomán — hiszen a többi is erre megy ki — biztosan jellemezhetem szabadgondolkozóink gondolkozását, világnézetét, mert hiszen azokban a lapjaikban tárják ők ki lelküket, hirdetik eszméiket.

Főbb hangadók ismert szabadkőművesek, akiknek nem elég a páholy rejtett munkája, hanem a nyilvánosság előtt is megjelennek és hirdetik, nem a tudományt, illetőleg kutatásaik eredményeit, nálunk kevés ember buvárkodik; hanem föltűnő lármásan szidják a dogmákat, melyeket nem ismernek és ócsárolják a kath. papságot, melynek támogatásával nem egy ilyen hős csöpörödött föl emberré. Szembetűnő vonásuk továbbá, hogy lapjaikban soha izraelitáról, akikben talán szintén akad hiba, megrovó említés nem tétetik.

Ha a katolicizmus támadásán kívül egyebet is mondanak, akkor az nem egyéb, mint a darwinizmus agyoncáfolt feltevéseinek az emberre, az erkölcsre, a vallásra, a jogra, a társadalomra való alkalmazása, illetőleg a keresztény eszméken fejlődött mai társadalom alapjainak a döntögetése.

Ezt az eljárást nevezik ők szabad gondolatnak. Mint látjuk, egészen megtévesztően. A szabadság ugyanis valamiféle kötöttség-ől való mentességet jelent; ők pedig nem mentesek a gondolkodási kötöttségtől, mert hiszen a kereszténység dogmái helyett egész fanatikus hittel odakötik magokat a materializmus dogmáihoz. Tehát még azt is tévesen hirdetik, hogy a dogmáktól akarják megszabadítani az emberiséget; mert hiszen dogmák helyébe ismét csak dogmákat állítanak, azzal a különbséggel, hogy míg a kereszténység dogmái, mint kinyilatkoztatott igazságok, szilárd alapon nyugszanak s jóságukat egy nagy civilizáció megteremtése dicséri; addig az ő materialisztikus dogmáik oly tételek csupán, melyeket a komoly természettudomány és bölcsélet még jóra való hipotéziseknek sem ismer el.

Isten helyébe állítják az anyagot, az élet s az ember teremtése helyébe az ősnemzödést s az ember állati evolúcióját. Ez mindmennyi dogma nekik, kötöttség és nem szabad gondolat, hiszen alaposan leteremtik azt, aki meggyőződése szerint ellenkező vézetet vallani merészkedik. Szabad gondolatot hirdetnek, de tagadják a szabad akaratot s helyébe dogmaként az érthetetlen determinizmust állítják. A társadalmi életben megtagadják a tekintély elvét s helyébe a természeti kiválasztódást s a történeti materializmust hirdetik. Szóval a keresztény eszmék helyébe az anyagelvit igyekeznek beültetni, kötöttség helyébe egy új kötöttséget s mégis rámondják az avatatlank meggyőződésére, hogy ők szabad gondolatot hirdetnek.

A bolt régi, csak a cégére új; ugyanaz a romboló munka ez, mely a kereszténység létezésé óta szakadatlanul folyik ellene, más és más nevek alatt: most ugyanis a régi materialisták a közönség megtévesztése céljából szabadgondolkozóknak nevezik magukat.

Ennyit a »szabad gondolat« és a »szabadgondolkodó« elnevezésről általában.

II.

Most tekintsük meg közelebbről az említett dogmákat, hogyan állanak azok mint tételek a komoly tudomány előtt és a szabadgondolkozók megbizonyításában.

Amióta Pasteur bebizonyította, hogy az élet csak magból vagy csirából fejlődik s hogy az ősnemzödés, vagyis a szervesnek a szervesetlen anyagból való fejlődése tudományos babona, melyet a komoly tudományból ki kell küszöbölni s amióta a Huxley által a tenger fenekéről előhozott és ősi protoplazmának hirdetett Bathybius gipsznek bizonyult: komoly tudós az ősnemzödést szóba nem hozza. Leg-felleg Dubois Raymonddal a hét világtalány közé sorozza az élet eredetének kérdését s azt mondja rá: ignoramus.

A mi szabadgondolkozóink másképp gondolkoznak erről. A »Szabad Gondolat« aug. 11. számában azt írta az ősnemzödésről: Ha nem lenne igaz, akkor is föl kell vennünk az igazságok közé, mert a világegyetemről való felfosunknak természetes kiegészítője. Szükséges valami.« Így nem beszél a tudomány s a jelen komoly kérdésben nem ismeri el magyarázatnak az imperativus kategorikus formájában konstruált következő álmódosítást: »Az anyag élete: a vegyülés, a bomlás. Az állati élet csak egy bonyolultabb összetétel az anyagoknak. Egy véletlen, melynek be kell következnie. És a mikor bekövetkezett ez a véletlen, akkor létrejött az első szervült vegyület.«

Ime első dogmájuk: az ősnemzödés, az élet eredete, mint a véletlennek terméke. Hát ez igazán kigúnyolása minden tudományos módszernek.

Másodiknak következik az ember, nekünk teremtés, nekik állati fejlődés.

Az emberkérdésről a minap, a »Természettudományi Közlöny« szept. és okt-i számaiban, összegezte Török Aurél dr. a tudományos kutatás mai eredményeit. A dolog úgy áll, hogy az állati evolúció hivi szorgos vizsgálatok megtétele után kénytelenek elismerni, hogy a geológiai negyedkorszak maradványai, a többi között az engisi, a neandervölgyi koponyák, melyekben 3—4 évtized előtt még oly erősen szimatoltak majomszagot, valódi emberi maradványok. Azért erősen nyomulnak a harmadkorszakba, azon reményben, hogy majd ott megleglik a majom és az ember közé eső átmeneti alakot. Török előadja, hogy emberi csontot abból a korszakból ugyan még nem találtak, de az ember nyomában vannak, mert találtak számos kőszerszámot, az u. n. sílexeket, melyeken emberi kéznek, sőt tűznek a nyomait gyanítják.

Most ezek körül a kőszerszámok körül foly a vita, sajtószertű erőlködéssel. De Mortillet francia tudós értelmes lényeknek tartja készítőiket, de olyanoknak, akik még emberek nem lehettek, hanem csak az ember előfutárjai. Török is csatlakozik hozzá, ilyen okoskodással: »valóban lángelmével kellett ama geológiai harmadkorszaki lénynek birnia, akiben először villant meg a mesterséges tűzgyújtásnak az eszméje s a ki az eszmét gyakorlatilag is keresztülvitte.«

Tehát, amint úgy is van, a tűzgyújtás miatt lángelmével kellett birnia s hogy még sem volt ember? Ilyen logikával az ember állati evolúcióját megállapítani nem lehet, vagyis a természettudományi kutatás az ember eredetéről egy körömvnyivel sem tud többet, mint ahogy azt Mózes a Genezisben megírta.

Szabadgondolkozóinknak legújabb vesszőparipája a sejtbiológia. A Társadalom Tudományi Társaság nov. 9-ki ülésén is azt hangoztatta a lehangosabbak egyike, Méray-Horvát Károly.

Érdeklődünk, erre vonatkozólag mit mond a tudomány? A »Természettudományi Közlöny« áprilisi számában Entz Géza dr. foglalkozott az amebával, mely mocsarainkban megszámlálhatatlan mennyiségben él. Ez az ameba apró mikroszkopikus lény, azért nevezetes, mert azt a nyulós, nyálkás, kocsonyás kis élő állományt,

mely az ameba testét alkotja, a tudósok protoplazma névvel jelölik s a benne észlelhető szürkés gömböt magnak; az ilyen maggal ellátott élő protoplazma tömeget nevezik sejtnak.

Ez volna az a legkezdetlegesebb állati szervezet, melyből alakult volna ki lassan, fokozatosan, a ma létező növény- és állatvilág.

Eme nézet hallatára mindenben önként két kérdés támad: 1. hogyan keletkezett az első ameba, mint első élő lény, vagyis ott vagyunk ismét az élet kezdeténél. Entz erre nem felel, mert mint említettem, a tudósok divatja ignoramus-sal felelni. A második kérdés; miként történt a növény- és állatvilágnak kialakulása, differenciálódása az amebából?

Erre vonatkozólag sem bocsátkozik részletekbe, vagy bizonyításba, hanem csak ennyit mond: véleményem szerint a természetes tényállásnak legjobban az a felfogás felel meg, mely a két szerves országot, t. i. a növény- és állatországot szorosán egymáshoz kapcsoló egyséjű lényeket (amebákat) külön természetes csoportnak, ha tetszik, külön országnak tekintti, a melyből egy irányban a növény-, a másik irányban az állatvilág fejlődött.

Ime tehát mi rejlik mocsarainkban: a mi őszünk, az ameba. Ez azonban, mint látjuk, csak egyszerű állítás, melyről a tapasztalás nem tud semmit. Valamint egyszerű állítás az is, amit Entz folytatónak ír: «ez az a sokat emlegetett, kezdetleges élő lény, mely az emberhez vezető, szakadatlan fejlődési sorozatban a kezdőpontot jelzi.» Csakhogy nyomban tönkreteszi ő maga a saját állítását, midőn tovább ezt mondja: a melynek szervezete hosszú geológiai korszakokon keresztül változatlanul őrizte meg az állati élet hajnalhasadásának puritán egyszerűségét.

Tehát át is alakult, nem is alakult át; kezdő pontja is a fejlődésnek, meg szervezete hosszú geológiai korszakokon keresztül változatlanul is megmaradt. Mi legyen ez? Hol vannak a tények, melyek az átalakulást mutatják? Eddig egy mocsár se felelt erre.

Legrosszabbul járt legujabban Somló Bódog, ki az evolúció legegyszerűbb hipotézisének kétségbeesésével véve, egyik művében magát a társadalmi fejlődést a hivatásból is elhagyott darwinisztikus kiválogatódási elmélet értelmében magyarázgatni törekedett. Esterházy Sándor dr., a kassai jogakadémia igazgatója pontról-pontra széjjel szedte ezt a művét s kézzelfoghatólag kimutatta, hogy Somló «teljesen lejárt eszméket csalhatatlan igazsággként hirdet», vagyis hogy elmaradt a tudományos világ felfogásától.

Tényekkel kimutatja neki, hogy a természetben sincs kiválasztódás, annál kevésbé az emberi társadalomban, ami kiválasztás pedig van, annak semmi köze a darwini evolúcióhoz.

Ime szabadgondolkozóink, illetőleg a legujabb sütetű materialistáink alapdogmái a tudomány világánál. Csak néhányat mutattam be, hogy lássuk, mily alaptalan az a láрма, melyet szabadgondolkozóink, lucus a non lucendo, folytatnak a keresztény világnézet ellen, akkor, midőn egész fanatizmussal s vakon ragaszkodnak a materializmus dogmáihoz. Piklerék, Somlóék Herbert Spencert másolják, a kisebb kaliberűek pedig Haeckelnek agyoncáfolt «Natürliche Schöpfungsgeschichte»-jéből merítgetnek; vagyis uraságoktól levett őska ruhát árulnak.

Fejlődés lehet, fejlődés van, de teremtés alapján. Így gondolta azt alapvető művében (A fajok eredete) Darwin is, midőn leszármazási hipotézisét felállította. Az ő sejtelmé szerint az egész szerves világot csak kevés, 4—5 vagy éppen egyetlen egy őstípusra lehet visszavezetni.

De az elejére oda helyezte a Teremtőt: »Van valami főnség ezen nézetben, — úgy mond, — mely szerint az élet, a maga különböző erővel együtt, eredetileg csak egynehány, vagy talán csak egy alakba leheltetett a teremtő által; s még bolygónk a nehézség megállapított törvénye szerint kering, egy ily egyszerű kezdetből a legszebb és legcsodálatosabb alakok végtelen száma fejlődött és fejlődik jelenleg is.« (II. 333. l.)

A módot azonban, ahogy ő, a természetes kiválogatódás s a létért való küzdés behatása alatt, a fajok formálódását külső mechanikai

uton végbemenni gondolta, — természettudósok többé nem tartják elfogadhatónak. A darwinizmus, mint olyan, már lejárt magát. Mint a Lenhossék-téle »Az ember-ről szóló s a Műveltség könyvtárának II. kötetét képező nagy mű is finoman mondja: »a darwinizmus magyarázatában nem mindenki talál megnyugvást.« (42. l.) De a nagy gondolat, melyet az alapvetésre vonatkozólag vallott, hogy az élet a maga különböző erővel együtt a Teremtő által leheltetett a szerves világ ősi típusaiba, érintetlenül áll, ahhoz a tudomány nem nyult, mert azt pótolni nem volt képes.

Ime tehát Darwin is elavult már annyi kavargást előidézett hipotézisével, elül majd az u. u. szabadgondolkozóink lármája is, mert minden divat mulandó: marad azonban, mint eddig is, annyi támadás, tagadás dacára mindig éppen maradt a kinyilatkoztatás első sora, a keresztény világnézet alapdogmája: Kezdetben teremté Isten az eget és földet,

Dudek János dr.,
egyetemi tanár.

Az iparpártolás Nagyváradon.

A magyar vidéki orvosok az utóbbi időben követendő példát állítják maguk elé Temesvárt, amely 10—15 év alatt óriási fejlődést mutat. Miben áll ezen fejlődés? A gyáripar és a kereskedelem fellendülésében. S ha ezen fejlődésnek alapját keressük, úgy találjuk, hogy a gyáripar fellendülésében igen igen sok része van a helyes városi politikának, amely abban csucsosodik ki, hogy nemcsak nagyhangu frázisokkal, hanem a legkomolyabban veszik az iparpártolást s áldozatoktól sem riadnak vissza, ha egy-egy új gyártelep létesítéséről van szó, mert jól tudják, hogy bőségesen visszatérul a városnak az az áldozat, amelylyel a vállalat létesülését és boldogulását elősegítették.

Hogy állunk azonban Nagyváradon ezzel a fontos kérdéssel. Ha ékes dikciókkal, bizottságokkal, értekezletekkel lehetne ipari vállalatokat, gyárakat idecsábitani, akkor már több gyár volna Nagyváradon, mint a legtöbb angol városban.

Mikor azonban arra került a sor, hogy komolyan, némi áldozatokkal is elősegítse a város egy-egy nagyobb iparvállalat létesítését, fejlesztését, vége a nagy buzgalomnak s nagyon is bententesnek kell annak lenni, aki vállalatához a szép szónál egyebet is kap Nagyvárad városától.

A többiek között ezen a szükkeblű városi politikán uszott el a Nagyváradra tervezett vasuti gépműhely Debrecenbe.

Akkor azzal indokolták ezt a hibát, hogy egy nagyon jó ember vezeti a város ügyeit, aki azonban idegenkedik minden újítástól.

Azóta sok minden megváltozott a városházán; most divat lett az iparpártolás hangoztatása, a város rohamos fejlesztésére irányuló törekvés, a valóságban azonban éppen úgy vagyunk, mint régen. Szóval mindent, — tettel semmit. Ezt a példák mutatják.

Itt van egy újabb ezek közül.

Egyik kiváló iparos, aki mint műlakatos már eddig is elismerést szerzett a nagyváradai iparnak, vasöntődét állított fel saját telepén. Az új vállalat életképesnek bizonyult; nem csak helyi megrendelésekkel látják el, hanem az államvasutak vasöntődéje is a munkahalmaz miatt általa el nem készíthető munkákat itt rendeli meg.

A város érdeke is volna, hogy ezen vállalat fejlődését elősegítse. Azonban ennek éppen az ellenkezőjét tapasztaljuk.

A tulajdonos — Táray Sándor — azon kérelemmel fordult a városhoz, hogy tekintetbe véve, miszerint a vasöntőde tűzbiztonsági tekintetéből nem a legalkalmasabb a város sűrűn lakott helyén, s mivel telepét fejleszteni is akarja, a külváros mellett levő volt személerakodó helyből engedjen át 1200 négyszöglet egy koronájával részére a város. Azonban a városnál másként gondolkodtak; mikor némi áldozatról van szó, akkor elfelejtik az iparpártolást.

Ezuttal is nem azt nézték, hogy egy olyan vállalatról van szó, amely rövid időn nagy forgalmu gyárteleppé fejleszthető a kért területen, hanem előtérbe lépett a garasoskodás, amely már annyi jó eszmének szegte a nyakát. Mitha csak egyszerűen házhelyekről lenne szó, szakközegének becslése szerint, a terület négyszögöléért 4 koronát szabott meg. Tehát egy új gyártelep keletkezése, egy fontos és szép jövővel kecsegtető új iparág behozatala a városba, nem ér meg Nagyvárad városának pár ezer koronát.

Sőt még tovább mentek. Az öntőde tulajdonosa, látván a város szükkeblőségét, anyagi viszonyaihoz mérten szándékozik a vasöntődét fejleszteni; de a városházán már jóelőre azzal biztatják, hogy a telep fejlesztését nem engedélyezik a mostani helyén.

Miért áztatják akkor a világot azzal, hogy Nagyvárad városa óhajtja a gyáripar fejlesztését: miért alakítottak iparfejlesztési bizottságot; miért dikcióztak annyit a városházán, ha adott esetekben a merev garasoskodás átláspontjára helyezkednek. Az örökös sopánkodás, dikciózás még sehol sem segítette elő az ipar fejlesztését.

Kinek lesz kedve idejönni gyáralapítással, ha ilyen példákat lát. Mennek oda, ahol ékes bariton szónoklatok helyett tettekkel, áldozatkészséggel bizonyítják be, hogy komolyan akarják az ipar fejlesztését.

Előfizetési felhívás.

Fel-felhangzik naponta a közönség panasza a tisztességtelen sajtó ellen. Amely beleavatkozik a magánélet zentélyébe. Amelynek művelői tollal irnak, de revolverrel dolgoznak. És a mely ellen kellene már valamit tenni . . . mondják itt is, ott is.

Kellene tenni és még sem történik semmi. Mert a közönség olyan sajtót kap, amelyet érdemel.

Levegőből a sajtó nem él meg, hanem a közönségből. Ha a közönség botrányhajhászó revolverlapokat támogat, hát akkor ne tessék panaszkodni a botrányok, a revolverezés miatt.

Új év kezdetén jó lesz ezzel számot vetni.

Tizenharmadik évfolyamába lép lapunk. Nehéz idők viharait állottuk ki, de a viharok csak megedzették erőnket, fokozták kitartásunkat, hogy soha egy pillanatra se teledjünk a Tiszántul célját, hivatását. Hivatásunk az, ami a tisztességes sajtóé lehet: erős keresztény magyar társadalmat nevelni s annak kezébe jó ujságot adni. A vallásos, erkölcsös, hazafias magyar ember a mi ideálunk, azt szolgálja tollunk immár tizenkét év óta. Eszményekért küzdünk, a közérdeket szolgáljuk.

A mikor a sajtó kinövései a közönségnek nyakára kezdenek nőni, nem lesz szerénytelenség tőlünk, ha egyszerűen multunkra mutatunk. Ami multunk erős záloga jövőnknek. Mikor tehát az új év kezdetén a közönség

hathatós támogatását kérjük, abban a reményben tesszük, hogy a sajtóra való panaszkodás nem marad üres szó s meglesz az a tanulság belőle, hogy a közönség a maga érdekében is a tisztességes sajtó zászlaja alá áll.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A TISZÁNTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

Gloria in excelsis Deo.

Angyalok hirdették egyszerű pásztroknek a Megváltó eljövését, kire négy hosszú ezredéven át várakozott az Isten kegyelméből kibukott emberiség.

És szólt az angyalok éneke:

— Dicsőség a magasságban Istennek és béke a földön a jóakaratu embereknek.

Megfordult azóta a világ rendje. Az emberiség történelmének középpontja lett az Ur Jézus születése. Attól a szegény jászóltól, melybe Szűz Anyja fektette az isteni kisdedit, egy új kultúra, egy új civilizáció kezdődik, onnan indul hódító útjára a diadalmos keresztény világnézet, mely a pogány kultúra romjain megteremté a fényes keresztény civilizációt és hódító útjában áldást, békességet, meleg szeretetet és a keresztény léleknek soha meg nem fogyatkozó, a siron tul is élő reményét vitte el palotákba és kunyhókba egyaránt.

Ennek a világtörténelmi eseménynek, az Ur Jézus születésének emlékét üljük meg a mai szent napon. Megüljük örvendező szívvvel, a keresztény lélek diadalmos ujjongásával. Mert az Ur Jézus születése Isten kimondhatatlan szeretetének záloga és forrása minden békességnek, minden szeretetnek, minden erénynek, mely az embereket Istenhez felemeli, és méltókká teszi Isten kegyelmére.

*

A templomokban nagy egyházi pompával üljük meg Szent Karácsony ünnepét.

Az éjféli miséken az elmúlt éjjel minden templomban nagy közönség volt jelen.

A székes egyházban *Széchenyi* Jenő apátkanonok tartotta a szent misét.

A Szent László templomban az éjféli mise alatt a *kath. legényegylet* dalárdája igen szép pásztor énekeket adott elő.

Karácsony első napján a székesegyházban az ünnepélyes szent misét *Fetser* Antal felsz. püspök tartja, s dr. *Karsch* Lollion apátkanonok szent beszédet tart.

A várad-olaszi-i plébánia templomban karácsony másodnapján lesz az ünnepélyes

szent mise és prédikáció, s mindkettőt *Imrik* Sándor plébános tartja.

A Szent László templomban ünnep első napján dr. *Vucskics* Gyula esperes-plébános tartja a szent misét és szent beszédet, ünnep második napján pedig dr. *Vucskics* Gyula esperes-plébános szent misét tart s dr. *Pataky* Arnold káplán predikál.

A várad-velencei plébánia templomban *Gabriely* Lajos c. kanonok tartja az ünnepélyes szent misét és a szent beszédet.

* **Ünnepi számunkat** a következő figyelemre méltó és jeles cikkek teszik változatosabbá és tartalmassá és a szokottnál gazdagabbá:

Prohászka Ottokár: A szent éj cherubja (Vezércikk.)

Szentkereszt Tivadar: Karácsony ünnepén. Özv. *Személyi* Kálmán: A nagyvárás világa.

Dudek János dr.: A szabad gondolat köréből

Krüger Aladár dr.: Versek.

Kincs István: Az ivóban (tárca.)

P.—. J.—. Jézuska békét hozott (tárca.)

* **Boldog karácsonyi ünnepeket** ez uton kívánunk előfizetőinknek és munkatársainknak. A „Tiszántúl” szerkesztősége és kiadóhivatala.

* **A püspök karácsonyi adománya.**

A szent karácsony alkalmából áldott lelkű főpásztorunk dr. *Szmrecsányi* Pál v. b. t. t. megyei püspök a távolban sem felejtkezett meg az emberszeretetről s jószívűség sugallatát követve, tetemes összeget ajándékozott egyeseknek és humánus testületeknek. Így a többek között 100—200 korona karácsonyi ajándékot juttatott: az Orsolyazárdának, a Szent Vince intézetnek, az újvárosi Immaculata intézetnek, az Irgalmas nővérek v.-velencei zárdájának, a közkórház ápoló nővéreinek, a l. sz. papnőveldeinek, a Szent József intézetnek, a kath. legényegyletnek, a bölcsőde egyesületnek, a bihar-megyei nőegyletnek, a Szent Lászlórol nevezett fimenedékháznak, a kir. kath. fitanítóképezdének, a nőegylet Erzsébet árvaházának, a városi tűzoltóknak, az önkéntes tűzoltóknak, a városi árvaháznak, az elme kórháznak és az apostolok házának. Az ajándékokat már karácsony előtt eljuttatta a főpap az intézeteknek.

* **Zichy Jenő gróf betegsége.** Farkasházy Zsigmond orszgy. képviselő tegnap táviratot kapott Meranból, mely szerint Zichy Jenő gróftot tegnap szél ütötte. A gróf állapota rendkívül aggasztó.

* **A megyei központi választmány.**

Biharvármegye központi választmánya tegnap délelőtt tíz órakor tartotta meg ülését a megyeháza kistermében. Az ülésen jelen voltak Keszthelyi Zoltán elnöke alatt dr. Wallner Ödön, Jerzsák István, Fráter Kálmán, Jancsó Károly, Cziffra Gerő, Balogh János. Az ülésnek tárgya volt az 1907. évre szóló képviselő választók névjegyzékének összeállítása, valamint a kész névjegyzék egy példányának a miniszterhez leendő felterjesztése, egy példányának a községekhez leendő kiküldés. A választmány elhatározta, hogy a községekhez kiküldött példányokról az érdeklődőknek megengedi a másolat vételét. A névjegyzék hitelesítése következett ez után. A hitelesítést Keszthelyi Zoltán, Balogh János, Jerzsák István és Fráter Kálmán teljesítették.

* **Tiszántul naptára.** Lapunk mai számával minden előfizetőnk megkapja egyuttal a Tiszántul naptárát is, mely naptári és szépirodalmi részein kívül Nagyvárad város és Bihar-megye teljes címtárát adván, sokszor hasznos utmutatója leend t. előfizetőinknek.

* **Vasuti jegyek érvényessége.** A kereskedelemügyi miniszter az 1906. évre kiállított államvasuti összes kedvezményes évi bérlet és szabadjegy érvényét az 1907. évi január hó 31-ig (bezárólag) meghosszabbította. Megjegyzendő azonban, hogy a meghosszabbítás nem vonatkozik az időleges szabadjegyekre és a kedvezményes igazolványok egyéb nemeire, jelesül a féláru menetjegy váltására jogosító arcképes igazolványok 1907. január 1-je után csak az esetben jogosítanak kedvezményes utazásra, ha azok az 1907. évre megfelelően érvényesítve vannak.

* **A harmadik felebbezés.** Tegnap újabb felebbezés adatott be a városi tisztviselők fizetésrendezése tárgyában Nagyvárad városához. *Lakos* Lajos városi levéltárnok felebbezés, mivel a régi III. osztály szétválasztása folytán ő az V. fizetési osztályba jutott s így az alszámvevő és közgyám magasabb osztályba lettek sorozva. Ezáltal a főlevéltárnok nemcsak dattációjában veszített, de az állás is le lett fokozva rangban. Hivatkozik az állással járó nagy felelősségre s kéri, hogy a miniszter az V. fizetési osztályból a IV. fizetési osztályba sorozza be a főlevéltárnoki állást.

* **A közbiztonság kibővítéséről** A nagyvárad közbiztonság modern ujjáépítése a legsürgősebb feladata a városnak, mert a mostani állapotok már tarthatatlanok. *Köszeghy* József városi főmérnök terjedelmes jelentésbe foglalta a vágóhid ujjáépítésének egész tervzetét, műszaki leírását, költségszámítását. A nagyérdemű jelentést a város egy vaskos kötetben kinyomatta. Az érdekes munkával térszűke miatt most részletesebben nem foglalkozhatunk, hanem közelebb visszatérünk rá.

* **Adományok a Mensa Akademiára.** A nagyvárad jogakadémia ifjúsága, mint már irtuk, azon fáradozik, hogy a szegénysorsu joghallgatók helyzetének javítására Mensa Academicát létesítsen. A szép cél megvalósítására már eddig is folytak be adományok. Ujabbán *Glac* Antal főispán 100 koronát, dr. *Karsch* Lollion apátkanonok 16 koronát, dr. *Döry* Ferenc pedig 20 koronát adományoztak a nemes célra; utóbbi azon kijelentéssel, hogy ha a Mensa Academica létesül, minden évben 20 koronával járul annak fentartásához.

* **Áthelyezések a honvédséghez.** A hivatalos lap közli, hogy december hó 31-ével a közös hadsereg kötelékéből a következő tartalékos hadnagyok helyeztetek át a 4. honvédség gyalogezredhez: Szász Gyula, dr. Halász Márton, Sággy Sándor, Jeszenszky Zsigmond a József főherceg nevét viselő 37. gyalogezredtől, Regényi Kálmán és Horváth Jenő a 82. sz. gyalogezredtől, Reisenhoffer Jenő a 46-ik, dr. Imling Alfonz a 67-ik, Gurgye Sándor a 60-ik, Gál Oszkár és dr. Perényi Zsigmond a 38-ik, Mittelmann Bertalan a 69-ik, Biró Géza a 95-ik, Frank Ernő a 79-ik, Berginz Ferenc a 78-ik, Jancsó Károly az 5-ik, Láncki Jenő és Kovács Bernát a 32-ik, Szántó Móric az 50-ik, Czédik Lajos és Papp József a 32-ik gyalogezredtől; Szoller Aladár a 29-ik, Gocán Gyula a 11-ik és Vári Albert a 32-ik számú tábori vadász zászlóaljtól, végre Zmeskal Zoltán az 1. sz. vartüz. Zászlóaljtól. A 37-ik gyalogezredtől áthelyeztetek a honvédség állományába a következő tartalékos hadnagyok: Csernel Lajos a budapesti 1. sz. Rochlitz Tivadar és Dobay Károly a debreceni 3-ik. Dezső Jenő a gyulai 2-k, dr. Bozóky Géza a miskolci 10-ik, dr. Szántó Sámuel a brassói 24-ik és végre Weisz Samu hadapród a szatmári 12-ik számú hon-

véd gyalogezredhez. Végre Zahradnicky Nándor és Altnóder Endre áthelyeztettek a debreceni 2-ik számú honvédszáz ezredhez; előbbi a 13-ik, utóbbi pedig a 12-ik számú hadtest tüzérezredtől.

* **A Körözs megfertőzése.** Evekkel ezelőtt rámutattunk arra a veszélyre, amely Nagyváradi város vízvezetékét azáltal fenyegeti, hogy a mezőtelegi Biharszilágyi olajgyár a gyár szennyvizét és a vitriol-salakot a Körözsbe bocsátja s ez által annak vizét megfertőzteti. Innét azután könnyen a vízvezetékbe juthatnak a fertőző anyagok s igazán pompás vízvezetékünknek vége. Nagyváradi városa teljesen belátta a veszély nagyságát s tiltakozott a szennyviz beeresztése ellen. A dolog vége mégis az lett, hogy a felsőbb hatóság egy szűrőkészülék alkalmazását rendelte el. A gyár most átalakítja a szűrőkészüléket s tegnapelőtt volt a helyszíni tárgyalás, amelyen Nagyváradi város képviselőjében Bordé Ferenc főjegyző, Komlóssy József tanácsnok, dr. Baróthy Akos főorvos és Altnóder Endre v. mérnök voltak jelen. Komlóssy József városi tanácsnok tegnap bejelentette a városi tanácsnak, hogy a város képviselői a tárgyalások folyamán nyilatkozatot vétettek jegyzőkönyvbe, amely szerint Nagyváradi városa most is ragaszkodik az 1902. évi tárgyalásoknál kifejezett azon álláspontjához, hogy a Körözsbe a gyár szennyvizét egyáltalán ne vezessék be, mert a városi vízmű vizének ellátására szolgáló Körözs víz csak így lesz teljesen biztosítva a fertőzéstől. Ha azonban a terv szerinti viziművet (tisztítót) mégis engedélyezik, Nagyváradi városa fentartja azon jogát, hogy a Körözs megfertőzéstől való megóvására, a vízjogi törvény 24. és 50. §§-ai értelmében, követelhesse, miszerint a Körözs minden fertőzéstől és szennytől megóvassék. Mindenesetre kéri, hogy a munkálatok befejezése után a felülvizsgálathoz úgy a város képviselői, mint a m. kir. halélettani és szennyviz tisztító állomás meghívassék s így a netaláni kifogásokat és észrevételeket megtehesse. Hát nyilatkoznak ez elég, de ha mégis baj lesz, ki vállalja el a felelősséget.

* **Bérletjegyek a villamoson.** Van szerencsénk a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy 1907. január 1-től új bérletjegyeket adunk ki, melyek az alábbi árak mellett már f. hó 28-tól kiválthatók: Evi bérletjegy 100 kor., havi bérletjegy 10 kor., havi bérletjegy magánhivatalnokoknak 8 kor., havi bérletjegy katonatiszteknek és állami tisztviselőknek 6 kor., havi bérletjegy a magántisztviselők egyesülete tagjainak és tanulóknak 5 kor., havi bérletjegy a munkásoknak 3 kor. Az igazgatóság.

* **Hymen hírek.** Dajka Sándor, a városi tisztviselői kar képzett és szorgalmas tagja tegnap tartotta eljegyzését Szőnyi Gyula bihari állomásfőnök bájos és kedves leányával, Margittal. — Ifj. Voszka Ferenc, a nagyváradi kereskedő ifjuság szimpatikus tagja, ma tartja eljegyzését Janouschek Károly kereskedő és műkertész kedves, szép leányával, Annuskával. — Cser János törvényhatósági bizottsági tag leányának, Juliskának, folyó hó 27-én délután 3 órakor esküszik örök hűséget az újvárosi ev. ref. templomban Tóth Lajos törekvő fiatal szabó-iparos Karcagról.

* **A szegényeknek tüzfára.** A tél egész zordságával beköszöntött s megkésztette a szegény emberek nyomorúságát. Mert tagadhatatlanul minden nélkülözések között a legborzasztóbb, mikor az életet adó meleget kénytelen valaki nélkülözni. Igen sok szegény ember és szegény család van városunkban, akiknek nem csak élelmi szerük nincs, de tü-

zelőfa hiányában ki vannak téve a hideg ke-servének. Rimler Károly polgármester, mint a multban, ezuttal is a jószívű emberbarátokhoz egyesületekhez fordult azon kérelemmel, hogy a szegények számára tüzfára adakozzanak. A felhívás megtalálta az utat a jószívekhez s már eddig is néhány száz koronát küldtek be tüzfára a polgármesterhez. Az első adakozók közt van a Biharmegyei Takarékpénztár 100 koronával, Bognár Sándor 100 kor., a Leszámitoló Bank 100 kor., Kiss Dávid 20 koronával, a Magyar Általános hitelbank nagyváradi fiókja 20 koronával.

* **Halálozás.** Részvétel értesülünk, hogy Dugasz István m. államvasuti raktárnok, életének 46. évében, vasárnap este elhunyt. Hült tetemeit ma, december 25-én délután fél 4 órakor szentelik be a Széles-utcai gyászháznál s Nagyszalontára szállítják.

* **III. gyógyszer-tár Nagyszalontán.** Géher Antal okleveles gyógyszerész tegnap kérelmet adott be Biharvármegye közgyűléséhez. Kérelmező az iránt folyamodott, hogy részére Nagyszalontára gyógyszer-tár felállítási jogot adjanak. A most folyamodott gyógyszer-tár harmadik lenne Nagyszalontán.

x **Karácsonyi ékszerek és órák kedvező bevásárlás folytán olcsó alkalmi árban kaphatók az előnyösen ismert Szilágyi Géza és társánál fő-utca Orsolya Zárda épületében Sebő Imre papir üzletével szemben.**

A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb báli és esküvői meghívók, ugyszintén mindenféle nyomtatványok jutányos árban készíttetnek a legszebb kivitelben.

A nagyváradi mezőgazdasági kiállításon nagy diszoklevéllel kitüntetve.

„Hungária“ Galván Művek

Fémáru gyártelep: Minta raktár:
Kossuth Lajos-u. Bémer-tér.

DÉNES BÉLA

NAGYVÁRAD.

Ajánlja saját gyártmányu china-ezüst evőeszközelt, disztárgyalt és használati cikkeket gyári áron.

Evőeszközök, alpacca alappal, 12 darab evő kés, villa vagy kanál 20 korona. Kopásért a legmesszebb menő jótállást vállal. Karácsonyi és újévi ajándékok 4 koronától feljebb!

A nagy közönséget tisztelettel meghívom dusan felszerelt modern minta raktárom szives meglátogatására minden vételkényszer nélkül. — Nagy képes árjegyzékem kívánatra ingyen és bérmentve.

x **A Veres kereszthez.** Kádár János Nagyváradi és Biharvármegye legrégebbi fűszer, csemege, ásványvíz, bor és vadas kereskedése Bémer-tér Nagyváradon. Tisztelettel meghívom a nagyérdemű közönséget pazar fényű kiállított karácsonyi vásáromnak meglátogatására, melyen a dushalmaz karácsonyi fákön kívül minden kigondolható ajándék tárgyak állanak a becses vevőim rendelkezésére és ezuton felhívom a nagyérdemű közönség szives figyelmét ujonnan berendezett gőzkávépörkölőmre, mely olyan előnnyel bír, hogy mindig folytonosan friss kávéval látja el a fogyasztó közönséget, ugyszintén ritka finom aromájú nyerskávé, valamint kínai, orosz és japán teaím, valódi angol rumom nem a nagy hangoz hirsztelt behozatali társaságok kezéből vannak véve, hanem egyenesen a termelőktől szerzem be Fiumén, Hamburgon és Trieszten át és ezen előnyös bevásárlás folytán oly kellemes

helyzetben vagyok, hogy a nyers és pörkölt kávéval valamint a többi fűszer áruimat is elsőkézből adhatom és pedig igen előnyös árban a fogyasztó-közönségnek. Állandóan fűszer, tisztított dióbél és darált mák kapható. Szives látogatást kérve. Kádár János fűszer-, csemege kereskedő és kávé nagy raktáros Nagyváradon.

x Igazán figyelmet érdemelnek az Amerikai Aruház (Olaszi Fő-utca) karácsonyi és újévi ajándék tárgyakul azoknak olcsó árai folytán mindenki által beszerezhetők.

Kávé, tea és rumszükségletét legjobban a FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG fióküzletében, Fő-utcán szerezheti be, miután oda az áru egyenesen a termelő országokból érkezik. Kitűnő zamatu pörkölt kávé folytonosan frissen kapható. Telefon 637.

x **Az Anker élet- és járadék-biztosító-társaság.** Ezen társaság vagyonából 23 1/4 millió korona van magyar értékekben és pedig ingatlanban (intézeti épület), jelzálogkölcsonokban és pupilláris értékpapirokban elhelyezve, utóbbiakból 9 millió kor. magyar aranyés kor. járadékban. Ezen intézet 1905. évi mérlege szerint 525 millió korona biztosítási állományával szemben 148 millió korona díjtartalékkal rendelkezik és egyéb biztosítéki alapjai 7 1/4 millió koronára rúgnak. A biztosítási összeg és tartalékjai közötti kedvező aránnyal az Anker a kontinens összes biztosító társaságai között az első sorban áll.

V E R S E K.

Állhatatosság.

Ül a poéta elmerengve,
Két szép szegfű az asztalán.
Az egyiket Margitka adta,
A másikat a kis Jolán.

Margitkért a szíve lángol,
S Jolánkért lobogva ég —
A drága szegfűt megköszönni
Szerelmes verssel illenek.

Melyik k írjon? Csupa bűbáj
Az a mosolygós kis Jolán,
Margitka meg bizony kitűnnek
A tündérek közt is talán . . .

És oly szép minden ifju lányka!
Mosolyuk bővölő, tüde, —
Mehéz kettő közt is a döntés:
Margitka szebb? Jolánka-e?

S míg rózsaszínű álmok közzül
Papírra száll a versike.
Cimként lassan odairódik
Önkéntelenül . . . Micike . . .

Haragos levél.

Ül a lányka elmerengve.
Az arca könnytől harmatos.
Már két hete elment — s azóta
Egy sort sem irt az a Lajos!

Pedig fogadta égre-földre,
Hogy hű marad, hogy nem feled . . .
S válasz nélkül hagy annyit édes,
Gyöngéd, szerelmes levelet!

Oh, mind egyforma rossz a férfi!
Csúf, csalfa, gögös, hűtelen —
Szeget szeggel! Szakitok én is
Gorombán, kurtán, hidegen.

Papir és toll előkerülnek.
Az arca könnytől harmatos
S remegve — biztosan haragtól —
Suttogva ir: Édes Lajos!

Dr Krüger Aladár.

IRODALOM.

Ott, tul a rácson! A (garnizónok titkai.) Ezt a címet viseli egy igen érdekesnek ígérkező könyv, melynek megjelenését e hó végére ígéri a kiadója, A munka szerzője nem ismeretlen az olvasóközönség előtt. Zsedényi Aladár írta, aki egy fővárosi napilapban közétett »Titkok egy garnizónból« című cikkével a nyáron nagy feltűnést keltett országsszerte. Eddig csak az előszavát ismerjük Zsedényi legújabb művének, de amely maga is rendkívül felcsigázza érdeklődésünket. Azt mondja benne, hogy az olvasót végig fogja vezetni ott, tul a rácson, abban a sajátos külön világban, amelyben katonák élnek. Bekukkant vele a tisztai nevelőintézetekbe, a laktanyákba és a kincstári szalonokba. Érdekes fogja tenni könyvét az az előre jelzett ígérete, hogy csak megtörtént valóságot irt meg, továbbá, hogy ma is élő és eredeti nevükön ismert alakokat fog szerepeltetni. Ez a magyar Bilse-féle munka 160 oldalas terjedelemben illusztrálva, feltűnő csinos kiállításban jelenik meg és minden könyvkereskedésben kapható. Az ára két korona lesz.

IPARÜGYEK.

A magyar ipar pártolása. A karácsonyi és újévi ünnepek alkalmából az Országos Iparpártoló Szövetség felkéri a közönséget a szeretet és hazafiság nevében, hogy bevásárlásai alkalmával magyar iparcikkeket követeljen. Egyszersmind figyelmezteti a magyar társadalmat arra, hogy a magyar származásra vonatkozó összes utbaigazításokat megadja a »Kik gyártanak magyar iparcikkeket« című füzet, amely a fűszerkereskedésben, férfi- és női divatárkereskedésben, papírkereskedésben és vaskereskedésben kapható összes cikkekre vonatkozólag megad minden tájékoztatást. A füzet az Országos Iparpártoló Szövetség titkári hivatalában (Budapest, VI, Király-utca 34.) 40 fillérért kapható, mely összeg levélbélyegeken is beküldhető.

TÁVIRATOK.

A katonai szállítások ügye.

Budapest, dec. 24. (Saját tud. táv.) Az osztrák delegáció, mint tudósítónk jelenti, január 3-án kezdi meg újra tanácskozásait a katonai szállítások ügyének tárgyalásával. E kérdést illetőleg újabbán Forst osztrák keresk. miniszter és Szerényi államtitkár nyilatkoztak. Forst szerint a szállítások körül támadt nézeteltérések az ipari munkabérek beszámításának eltérő felfogásából eredtek, azonban a kérdés már a múlté. Szerényi a magyar kormány álláspontját hangsúlyozza nyilatkozatában.

Leégett képtár.

Budapest, dec. 24. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik, hogy a Hohenzollern Kunstgewerk, Berlin egyik legpompásabb képtára az éjjel leégett. A kár körülbelül egymillió márká.

Eltávolított fekete-sárga zászló.

Budapest, dec. 24. (Saját tud. távirata) A szerb egyházi kongresszus mai folytatódó közgyűlésén nagy vitára adott okot az a fekete-sárga zászló, mely a kongresszus épületére a magyar és szerb zászló mellett ki volt tűzve. Maucsevics kikelt a zászló kitűzése ellen; hangoztatta, hogy az közjogellenes. Vatics

hasznoló értelemben szólt és indítványozta a fekete-sárga zászló levételét az épületről. A kongresszus tagjai Polit Mihály kivételével megszavazták a fekete-sárga zászló eltávolítását.

EGYESÜLETEK.

A 48-as népkör gyűlése. A nagyváradi 48-as népkör választmánya folyó évi december hó 26-án (szerda) délelőlt 11 órakor Szent László-tér Zsiga-házban levő helyiségében gyűlést tart, melyre a kör tisztikara és választmányának tagjai hazafias tisztelettel meghívotnak. — Az elnökség.

A magántisztviselők közgyűlése. A magántisztviselők egyesülete 1906. december 25-én, kedden délután 2 és fél órakor tartja V. rendes évi közgyűlését. E gyűlés tárgyszózatára az évi számadáson és költségvetésen kívül fel vannak véve az alapszabályok módosítása, önszegélyző pénztár létesítése, magántisztviselők országos kongresszusa, indítványok és tisztujtás.



REGÉNYCSARNOK.

**A titok.**

— Bűnügyi regény. — 44.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

Most Calton állt föl és tényekből levont vaslogikával cáfolta a közvádoló föltevéseit. Kifejtette, hogy csakis Royston kocsis aggályos vallomása szerint azonos a vádlott azzal az ismeretlennel, aki visszajött és beült a kocsiába Whyte mellé. Royston nem látta vádlottnak az arcát; a hangját ugyan hallotta és megismerte; de arra már nem esküdhetik meg hogy a vádlott volt-e az is, aki visszajött, mert ekkor hal-kan beszélt, mintha félne, hogy elárulja a hangja. Ugy Royston, mint Rankin, a másik kocsis, határozottan állítja, hogy a gyilkos ragyogó gyémánt-gyűrűt viselt a jobb keze mutató-ujján; holott pedig bizonyos, hogy a vádlott soha gyűrűt, sőt egyáltalában semmiféle ékszer nem viselt. Rankin kocsis azt vallja, hogy amely pillanatban a gyilkos kiszált kocsijából a Powlett-utcában, abban a pillanatban ütött két órát a főposta órája; ezzel szemben Mrs Sampson, a vádlott háziasszonya eskü alatt vallja, hogy a vádlott két óra előtt öt perccel jött haza, s Dendy órás bizonyítja, hogy ő ugyanazon napon javította ki és igazította meg Mrs Sampson óráját, amely tehát pontosan járt. E szerint a vádlott nem lehet azonos azzal az ismeretlennel, akit Rankin kocsis a St-Kilda-uton vett föl és Melbourneban tett le a Powlett utca előtt.

De nem lehet azonos a vádlott azzal az ismeretlennel se, aki Whyte mellé beült a Royston kocsiába. Vádlott ugyanis, miután megismerte Whytet, akit gyűlölt, rögtön ott hagyta az utcán és nem is jött vissza többé, hanem sietett egyenesen arra a találkozóra, amelyre egy haldokló nő hívta a Kis-Bourke-utcába. Az, aki odament a meggyilkolthoz és Royston kocsihoz, miután a vádlott eltávozott onnan, — valaki más lehetett, illetőleg volt, s ez az ismeretlen tilt be Whyte mellé a kocsiába, ez gyilkolta meg a boldogtalant, mialatt a vádlott a Kis-Bourke-utcában egy haldoklónál volt. Miután pedig a vádlott alibije minden kétséget kizárólag bebizonyult, Calton a fölmentést kérte az esküdtek igazságosságától.

A gyönyörű beszédet zajos tapsokkal jutalmazta a közönség, de majdnem megkeserülte, mert az elnök kiüritéssel fenyegette a termet. Helyre állván a csönd, az elnök röviden összegezte az egész tárgyalás eredményét s aztán az esküdtek visszavonultak tanácskozni. Jó öt-negyed óráig tartott, ez a tanácskozás, mely

alatt a terem közönsége bihetetlenül lázas izgatottságban várakozott... Végre visszatért az esküdtszék; mindenki fölállt, halálos csönd lett a teremben és — az elnök felolvasta az esküdtszék határozatát, hogy

»Nem bűnös!«

A tapsvihart, az ujjongás kitörését, az általános éljenést nem lehetett elfojtani. Az elnök hasztalan fenyegette kiüritéssel a termet: senki se hallgatott rá; mindekit megkapott az igazságnak, az áratlanságnak diadala s mindenki szeretett volna kezet fogni Briannal, aki ettől a pillanattól kezdve szabad volt... Szabad volt s alig várta, hogy átvérgődjön barátai, ismerősei és tisztelői sorfalán s besurranhasson a tanúk szobájába, ahol sirva borult a nyakába Madge, csak egyet hajtván folyton:

— Angyalom! Angyalom! Angyalom! . . . Tudtam, hogy ártatlan!

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Dr. H. L. Székesfehérvár. Köszönjük a küldött kedves cikket. Felhasználtuk. Mi is szívből vigasságos karácsonyi ünnepeket kívánunk.

KÖZGAZDASÁG.

A boritaladó ellen.

A boritaladó eltörlése érdekében a Magyarországi Bortermelő és Borkereskedők Országos Szövetsége tudvalevőleg nagyarányú mozgalmat indított. Hogy ez a kérdés a magyar borászatnak milyen életbevágó érdekét érinti, azt nem szükséges vidékünk bortermelő lakosságának bővebben magyaráznunk. De nemcsak bortermelőink sorsára, hanem közvetve egész közgazdaságunk fejlődésére is igen nagy horde-rejű ennek a káros és igazságtalan adónemnek a megszüntetése, amely a borfogyasztás fellendítésével együtt, széles társadalmi rétegek könnyebb boldogulását volna hivatva előmozdítani.

Mindenképpen kívánatos, hogy a Magyarországi Bortermelő és Borkereskedők Országos Szövetségének mozgalmata a lehető legteljesebb sikerrel járjon. A szövetség, amint ismeretes, 1907 január 6-ára országos értekezletet hívott össze Budapestre. Az országos értekezlet egyetlen tárgya a boritaladó eltörlésének, vagy lényeges leszállításának követelése. Hogy ennek a követelésnek a kellő erkölcsi súlya legyen, ahhoz szükséges, hogy az összes borvidékek érdekeltsége mennél nagyobb számban vegyen részt az értekezleten. Országos érdekből, de vidékünk külön érdekéből is, melegen ajánljuk figyelmébe bortermelőinknek, borkereskedőinknek és mindazoknak, akiket a nagyfontosságú ügy bármely vonatkozásban érdekel, hogy vegyenek részt a január 6-iki értekezleten. A részvétel az utazási költségeken kívül, amelyekre nézve jelentékeny kedvezmények vannak kilátásba helyezve, semmiféle más megterheléssel nem jár. Mindennemű felvilágosítással készségesen szolgál a Magyarországi Bortermelő és Borkereskedők Országos Szövetségének központi irodája: Budapest, VI. Andrassy-ut 23.

Értéktözsde.**Budapest, december 24.**

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitó bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.



Ózv. Dr. Deákné

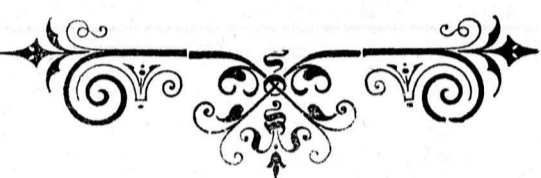
Fog műtermében

Lakik: **Nagyvárad Szilágyi-Dezső u. 18.**

A legjobb amerikai porcellánból készit

fogakat,

végez minden e szakmába vágó műveletet.



Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagy-Váradon.

Lebonyolít mindenféle bankügyletet, u. m. **váltókölcsonnt nyujt**, jelzálogkölcsonnt ad kamatokra betéteit elfogad, könyvre, 5- % mellett es folyószámlára, valamint folyószámlakölcsonnöket nyujt.

Konvertál kölcsonnöket előnyös kamattal mellett, előleget nyujt érték-papírokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet **Szaniszló-u. 61. sz.** alatt Uri és helyisége **Szaniszló-u.** sarkán Grósz Sándor házában van.

Egyszeri vásárlás által mindenki meggyőződik, mily olcsón lehet az ujonnan megnyit

arany, ezüst, ékszer és óra áruházban

vásárolni,

Bémer-tér 2. szám, az emeleten
(Molnár-téle cukrászda fölött.)

1 finom nickel óra	2 frt. 50 kr.
1 finom acél óra	2 frt. 75 kr.
1 valódi ezüst óra	5 frt. — kr.
1 arany női óra	12 frt. — kr.
1 arany férfi óra	25 frt. — kr.
1 20 grm. arany férfi lánc .	24 frt. — kr.
1 35 grm. női Lorgnon lánc	41 frt. — kr.
1 4 grm. karika aranygyűrű	5 frt. — kr.
1 3 grm. fejcs aranygyűrű .	3 frt. 50 kr.
1 ingaóra ütőszerkezettel .	8 frt. — kr.
1 falióra ütőszerkezettel .	2 frt. 50 kr.
1 ébresztőóra	1 frt. 50 kr.

Uj órákért 5 évi jótállás.
Vidéki megrendeléseket pontosan eszközölök, meg nem felelő árut visszacserelek. — Altalam javított órák és ékszer, mint ujak kerülnek ki műhelyemből 3 évi jótállás mellett, rugótörés esetén is. Tessék árjegyzéket kérni.

HERBST FÜLÖP,

amerikai mű-órás és ékszerész.



Szőlő oltványok.

V alábbi elmúlt évekbe a Külföldi ELSŐ SZŐLŐOLTVÁNYI TELEP tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes 33. Nagyküülömege volt az egyedüli az egész országban, mely vevőinek minden tekintetben kifogástalan minőségű, egészséges-fajazonos és teljesen fajtiszta szőlőoltványokat szállított, ugy a jövőben is egyedül a fenti szőlőtelepen kaphatók: **a legjobb minőségű, a legkülönbözőbb fajú és alanyu bor, csemege-bor és különleges csemege szőlőoltványok**, melyek elültetése által a szőlőbirtokosok bámulatos eredményeket érnek el. Kívánatra, képes árjegyzék számoslimerő levéllel, ingyen és bérmentve.

Belépési felhívás.

A „Polgári takaré- és segély-szövetkezet” 1907. január 1-én nyitja meg **12-ik évtársulatát.**

A szövetkezet kizárólag azon célnak szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze s ápolja a takarékosági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsöző tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik keresetüknek csak kis részét tudják félre tenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzett üzletész után 20 fillér, mely 3 évig, vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártá után az összegyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele s az új törzsbetéli könyvecskék kiadása mai naptól kezdve d. e. 9-12-ig, d. u. 3-5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) eszközölhetik.

Nagyvárad, 1906. november 6.

Az igazgatóság.

A 12-ik évtársulat befizetési napjai:

Hétfőn délután	3-5-ig,
Csütörtön délután	3-5-ig.

Földbérlet.

Rontó község határában, a Pece folyó partján, 39 kataszteri hold első osztályu rét és szántó föld (Rontó vasut állomás közvetlen közelében) hat egymásután következő évre bérbe adatik zárt írásbeli ajánlatok útján, melyek legalább is 10 %-nyi bánt pénzzel felszerelve legkésőbb 1907 év január 20-ig Papp Imre uradalmi főtiszt kezeihez Nagyváradon a káptalani központi irodában beadandók.

A bérbeadási feltételek alulírottaknál megtekinthetők, vagy kívánatra megküldetnek.

Kelt: Nagyvárad, 1906. december 23.

Török László,
káptalani erdőmester.

Uzárnyomás nem díjaztatik.

Megérkezett az elsőrendű és jó hírnevű fővárosi

„Projectograph” színház,

Villamos

mozgófényképek.

Fő-utca, Széchenyi szállodával szemben, e célra kényelmesen berendezett utca helyiségben.

A legújabb felvételű mozgóképek különlegességeik kitünő szerkezetű gépünkön rezgéstől mentesen lesznek bemutatva.

Ki valóan családi műsor - Meglepő ujdonságok.

Bohózatok, szép mesejátékok, drámai jelenetek, történelmi események

Pénztárnyitás d. u. 4 órakor.

Az előadás kezdete

mindennap d. u. 5-, fél 7-, és 8 órakor.

Belépti díjak: I. hely 30, II. hely 20, III. hely 10 kr. Az I. és II. helyen gyermekek félárt fizetnek.

Kellemes zene. — Meleg váróterem.

A n. é. közönség becses pártgását kéri kiváló tisztelettel

az Igazgatóság.

Biztosítsd életedet!

„AZ ANKER”

élet- és járadék-biztosító társaság.

Magyarországi vezérképviselőség: BUDAPEST, VI., DEÁK-TÉR 6. (ANKER-UDVAR.)

ALAPITTA TOTT: 1858.

Vagyon 1905. év végén

168.5 millió korona

MELYBŐL MAGYARORSZAGON

23,2 millió korona

van elhelyezve.

Olcsó díjak. Méltányos feltételek

Előnyös vegyes és gyermekbiztosítások.

Prospektus kívánatra ingyen.

Képviselve Nagyváradon: Schönfeld Lajos által.

Biztosítsd életedet!

Biztosítsd életedet!

Biztosítsd életedet!

VASUTI MENETREND.

Ervényes 1906. évi október 1-től.

Nagyvárad—Budapest						Nagyvárad—Kolozsvár						Püspök-Ladány—Debreczen—Ermihályfalva							
Gy. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	T. v.			
Nagyvárad ind.	4 11	2 38	8 43	11 36	11 09	2 30	Nagyvárad ind.	2 18	2 06	4 10	12 41	7 14	Püspök-Ladány ind.	11 20	5 50	1 24	4 00	2 24	6 05
B.-Püspöki			11 47	11 19	2 44	V. Velence	2 26	2 31	4 17	12 48			Debreczen	12 27	6 51	2 50	5 10	3 56	6 45
Bors			11 54	11 26	2 54	F. Vásárhely		2 42	4 18	12 59			Ermihályfalva	1 08	7 57	3 47	6 08	4 58	
M.-Keresztes			12 05	11 39	3 18	M.-Telegd	2 51	3 04	4 50	1 22	7 31		Ermihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány						
M.-Petert			12 17	11 51	3 33	Élesd	3 05	3 23	5 08	1 43	7 44		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	
B.-Ujfalu	4 52	3 18	9 21	12 29	12 05	4 04	Rév	3 26	3 50	5 33	2 11	8 05	Ermihályfalva ind.	10 43	6 09	8 02	3 14	5 15	9 14
Sáp			12 47	12 25	4 34	Brátka		4 14	5 66	2 37		Debreczen	12 07	6 26	8 57	4 16	8 10	10 31	
Báránd			1 01	12 41	4 26	Bucsa		4 36	6 17	2 58		P.-Ladány	1 17		9 44	5 03	0 35	11 29	
P.-Ladány	5 39	4 03	10 01	1 45	1 19	65	Csucsá	4 16	5 02	6 42	3 23	8 51	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés						
Szolnok	7 32	5 39	11 38	3 49	3 44	B.-Hunyad		4 52	5 49	7 23	4 03	9 21	V. v.	V. v.					
Nagy-Káta	8 27	6 34	12 36	5 05	5 10	Kolozsvár	érk.	5 51	6 59	8 37	5 15	10 18	Debreczen ind.	9 35	4 31	N.-Léta-Vértés ind.	5 25	1 05	
B.-Pest	9 35	7 50	1 50	6 40	7 10								Sáránd	10 18	5 16	M.-Pályi	5 47	1 38	

A vonatok közlekedési ideje középeurópai időszertint van kitüntetve.
A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt. †-el jelzettek feltételes megállóhelyek.

Új varroda és szabász-terem.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy üzletemet egy, a mai kor igényeinek teljesen megfelelő gyermek- és női ruha, valamint mindennemű férfi, női és gyermek fehérnemű varrodával és szabászteremmel bővítettem ki úgy, hogy aki *Alkalmi Áruházamban* igen jutányos árért vásárolt szövet, schifon, vászon, flanel, barchet vagy bármily árucikket, gyorsan, izlésesen és *eddig még nem létezett* olcsó árban készítettem el. Az általam elvállalt darabokért felelőséget vállalok.

Miután ezen vállalatomat nem anyagi érdekből, hanem csupán a tisztelt vevőim kényelmére és kívánságára rendeztem be, kérem próba rendeléseikkel állításom valóságáról meggyőződni.

B. pártfogást kérve, vagyok kitünő tisztelettel, az Alkalmi Áruház tulajdonosa

SZÉKELY JENŐ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. Fröhlich-féle hentesüzlet mellett.

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

„Első nagyvárad cipő és csizmagyár.”

Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

elsőrendű kézimunka



cipő és csizma



készítményeit.



Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)



HÁASZ MANÓ

női kézmű- és divatáruháza
NAGYVÁRAD Zöldfa-utca elején

Hihetetlen olcsón lesz most minden cikk árusítva míg a

karácsonyi és ujévi vásár tart.

Tekintettel a nállam levő óriási forgalomra, kérem mielőbb a szükséges dolgokat beszerezni, mivel az ünnepek felé többnyire olyan zsufolásig van üzletemben, hogy valóban megvan neheztve a vevők kényelmes kiszolgálása.

1503.

Tisztességes kiszolgálás mellett ajánlunk

részletre

kizárólag jobb minőségű ruházati cikkeket

Tisztelettel

KLEIN GÉZA és ÖDÖN

3. és divatruháza Nagyvárad, Fő-utca, a Széchenyivel szemben.

Női, leány, és gyermek-felöltöket, valamint férfi és fiatal kabátokat és ruhákat készen vagy méret után. Nagválasztyék mindennemű stíni, ruha, pongyola és blouz-szövetekben, ugyszintén fiom fekete és világos div atkelmékben. Legnagyobb raktár pamut és cérna-vásznakban, kitűnő kanavász. Raktáron tartunk teljes menyasszonyi kelengyékét minden árban, ugyszintén férfi-, gyermek fehérneműt, valamint harisnyákat. — Összes szoba-berendezési cikkek kaphatók, ugymint: ágygarnitúrák, függönyök, paplanok, matrácza stb.

Szőrme áruk, barkettek és trikot alsó szoknyák.

Gyászruhák megrendelhetők, 6 óra alatt elkészíttetnek.

Olcsó árak!

Tessék meggyőződni!

Olcsó árak!

Értesítés.

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága részvényeseinek 1906 november 25-én megtartott közgyűlésén hozott határozata értelmében a társaság részvénytőkéjét 500000 koronával

m á s f é l m i l l i ó,

azaz egymillió ötszáz ezer koronára felemeli a következő módzatok mellett:

1. Kibocsájtanak 2500 darab új részvényt 200 korona névértékkel.

2. Minden új részvényt a részvénytőkére 200 korona, a tartaléktőkére 100 korona, összesen tehát 300 korona fizetendő: azonfelül a részvény kiállításáért illeték fejében 3 korona.

3. A részvények értékében 50%, azaz százötven korona fizetendő, míg a másik 50%, azaz százötven korona, valamint a 3 korona kiállítási díj legkésőbb 1906 december 31-ig. Ezen időpontig a befizetett összegek után 50 százalékos kamatot térül vissza, míg ellenben a késedelmes fizetők 1907 január 1-től számított 6 százalékos kamatot tartoznak fizetni.

4. A részvényesek az új részvényre elővételi joggal bírnak s pedig aképpen hogy két darab régi részvényre egy új részvény jegyezhető.

5. Az új részvények a régiekkel mindenben egyenlők s már az 1907. üzletév jövedelmében részesednek.

6. A részvényesek elővételi jogukat részvényeik bemutatásával 1906. évi december 15. napjáig bezárólag gyakorolhatják, míg a részvényjegy-zés zárhatárideje 1906. december 20-ik napja.

Nagyvárad, 1906. november 25.

Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága.

Új fűszer-üzlet!

Van szerencsém az igen tisztelt vevőközönység szives tudomására hozni, hogy Kálvária-utca 6. szám alatt a mai kor igényeinek megfelelő fűszer és vegyszer-üzletet nyitottam, és azt teljesen friss és a legjobb minőségű áruval rendeztem be, miért is az igen tisztelt vevőközönység szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Nemes Lajos.

Az 1906 évi december hó 1-én esedékes

4%-os magyar koronajáradék és 4%-os magyar jelzálog sorsjegyek s z e l v é n y e i t

már november 20-tól kezdve

minden levonás nélkül pénztárunknál beváltjuk.

Biharmegyei Kereskedelmi- és Terményhitelbank.

Párizsi világkiállítás 1900 Grand Prix 1896 milleniumi kiállítás állami nagy arany érem, Hers Concors

Telefon: 230. sz.

Alapítva: 1854.



Első Magyar Részvény-sertőzde

K Ö B Á N Y A.

Főraktár Nagyvárad és Biharvármegye területére saját házukban Nagypiacz-tér 3. Salamon Benedek cégnél.

Hordókba és palaczkokba fejtv, forgalomba hozzuk összes gyártmányainkat, u. m. **ászok, király, kiviteli és dupla márcziusi, bajor és udvari sör**, melyek nemcsak az ország, de a külföld híres gyártmányait is minőségileg jóval fölülmulják. Főraktárunk a palaczk-osztályra különös gondot fordít s azt a legújabb, legtökéletesebb üvegmosó, lefejtő stb. gépekkel felszerelte.

Köszönettel felhívjuk a szives érdeklődők figyelmét a **legkiválóbb orvosok** által ajánlott

Dupla Góliát Maláta Gyógysörre,

melyet eredeti gyári töltésben aranykeresztes címkével ellátott különleges palaczkokban hozunk forgalomba. Ezen gyógyszer nemcsak mint a

legjobb étvágyfokozó asztali ital

ajánlatos, hanem ugy kórházak, mint a magánkezelésben a következő esetekben kiváló eredménnyel használtatik és pedig **gyermekágyasok, álmatlanok, tüdőlk, szoptatónk, idegkimerültség és emésztési zavarokban szenvedőknél, női betegek, vérszegények, rosszul tápláltak, gyengélkedőknél!**

Góliát, maláta sör kapható: *Fanky utóda Kiss Károlynál, Kádár Fános, Friedl és Jörös, Maár és Szabó, Lakatos Julia* (Széchenyi-tér), *Tisztviselők fogyasztási szövetkeze* (Uri-utca), *Reich Antal, Blaha István, Kern és Petrovics* (Fő-utca).

Kérjünk mindenütt kőbányai Részvény-sört.

Pénz!

Olasó tőketörlesztéses kölcönöket

10-75
évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél (convertál) a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való **adás-vételét** vagy **bérletét** a legsikeresebb eredményel közvetíti.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és finanszírozza

Faludi Ignác,
volt takarékpénztári titkár
bankbizományi és hitelfogalmi irodája,
Nagyvárad, M. sz.
Telefon szám 424.

Meghívás.

Az alakítandó »Magyar Bank« t. részvényjegyzőit tisztelettel fölkérjük, hogy **1906 évi december 30-án** (vasárnap) délelőtt 11 órakor a »Zöldfa« szálloda kis termében tartandó

alakuló közgyűlésen megjelenni sziveskedjenek.

A közgyűlés tárgysorozata:

1. Az alaptőke biztosításának megállapítása.
2. Az alapszabályok megállapítása.
3. A társaság megalapításának elhatározása.
4. Az igazgatóság kinevezésének bejelentése és a felügyelő bizottság megválasztása.
5. Az alapítók részére a felmentvény megadása.

Kelt Nagyváradon, 1906 évi december hó 12-én.

Az alapítók.

A Nagyváradai Hitelbank takarékos és segélyszövetkezet 1907 január 1-én nyitja meg

V-ik évtársulatát.

Beiratkozni már most lehet a szövetkezet helyiségében.

Kossuth Lajos-utca 10. szám.

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiu
fizetéseivel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL“

kiadóhivatalában.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. **izzólámpa körtéket** tarti raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** ha a világos (matt), színes fényképész-lámpák és mindezenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

→ **villamosvilágítási** ←

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzáadott szénpálcák szállítását, berakását és minden a szakmában való munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Szab. „RAPID“ Gyorsfűtő készülék

értékesítő vállalat

Nagyvárad, Pável-utca 6. szám.

TELEFON 352.

TELEFON 352.



Van szerencsénk a mélyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy megrendeléseket a szab.

„RAPID“ gyorsfűtőkészülékre

már elfogadunk és azon helyzetben vagyunk, hogy azokat a leggyorsabban szállíthatjuk.

Szabadalmunk alkalmazása által a cserépkályha **gyorsfűtővé** alakul át és a következő előnyökkel bír:

1. A cserépkályha a tüzelőanyag meggyújtása után azonnal fűt; e hőfejlesztés szabályozható, egy szoba alig 10-15 perc alatt kifűthető
2. A „Rapid“-dal való fűtés 50-60 százalék tüzelőanyag megtakarítást eredményez.
3. A „Rapid“ kályhával való fűtés egészséges, mert a levegőt nem pörköli, mint például az izzó vaskályha.
4. A „Rapid“ készülék minden már meglévő kályhán is könnyen alkalmazható.
5. A „Rapid“ külsőleg szép és tetszetős és bármely cserépkályhának díszére válik.
6. A „Rapid“ készülék a cserépkályháról tetszés szerint levehető és ismét visszahelyezhető.
7. A „Rapid“ beszerzése nem drága, a beszerzési költségek már egy fűtési idény alatt megtérülnek a fűtőanyag megtakarítás által.

8. A cserépkályha a Rapiddal való felszerelés árára eddigi összes jó tulajdonságai megtartja (a tüzelőanyagot hosszán tartja.)

9. A „Rapid“ berendezés javításra nem szorul, mert tűz közvetlen nem éri.

10. A „Rapid“ meleg iránti érzékenysége meglepő: már egy iv papír elégetése a „Rapid“ elfűtlen érezhető meleget áraszt.

Olasó árak nagyság és minőség szerint. A „Rapid“-ot bármelyik kályhás beállítja, mert célra mintával láttatik el.

Tisztelettel:

Szab. „Rapid“ gyorsfűtőkészülék
értékesítő vállalat.

A gazdaközönség figyelmébe.

Helfy József

NAGYVÁRAD

zsák, ponyva és kötélàru
üzletét

Kossuth-utca 5. szám alá

(Moskovits cipőgyár mellé) helyezte át.

Alapított : 1868.

Telefon 51.

Alapított : 1868.

Gácsai pokrócgyár

hírneves gyártmányainak

egyedüli raktára

Nagyvárad és Biharmegye területére.

Ajánlja kitünő minőségű kék és sárga kocsikarosszék, világító
és gépolajait.

Ruhaszárítók, függönyzsínórok, csomagoló spárgák

Juta, len, vízmentes vitorla- és redőny-
vásznak legolcsóbban beszerezhetők.

Valódi bácskai hosszuszálú kenderből készült uradalmi istrángok, kötőfékek legolcsóbb árban beszerezhetők.

Diszes lótkarokban és brassói gyapjas lópokrócokban pendkivüli nagy választék.